

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Дим. А. Спировъ.

МАКЕДОНИЯ

и

НЕЙНИТЪ ПРЕТЕНДЕНТИ

ИЛИ СЪРБИЯ, ГЪРЦИЯ И БЪЛГАРИЯ ЗА МА-
КЕДОНИЯ.

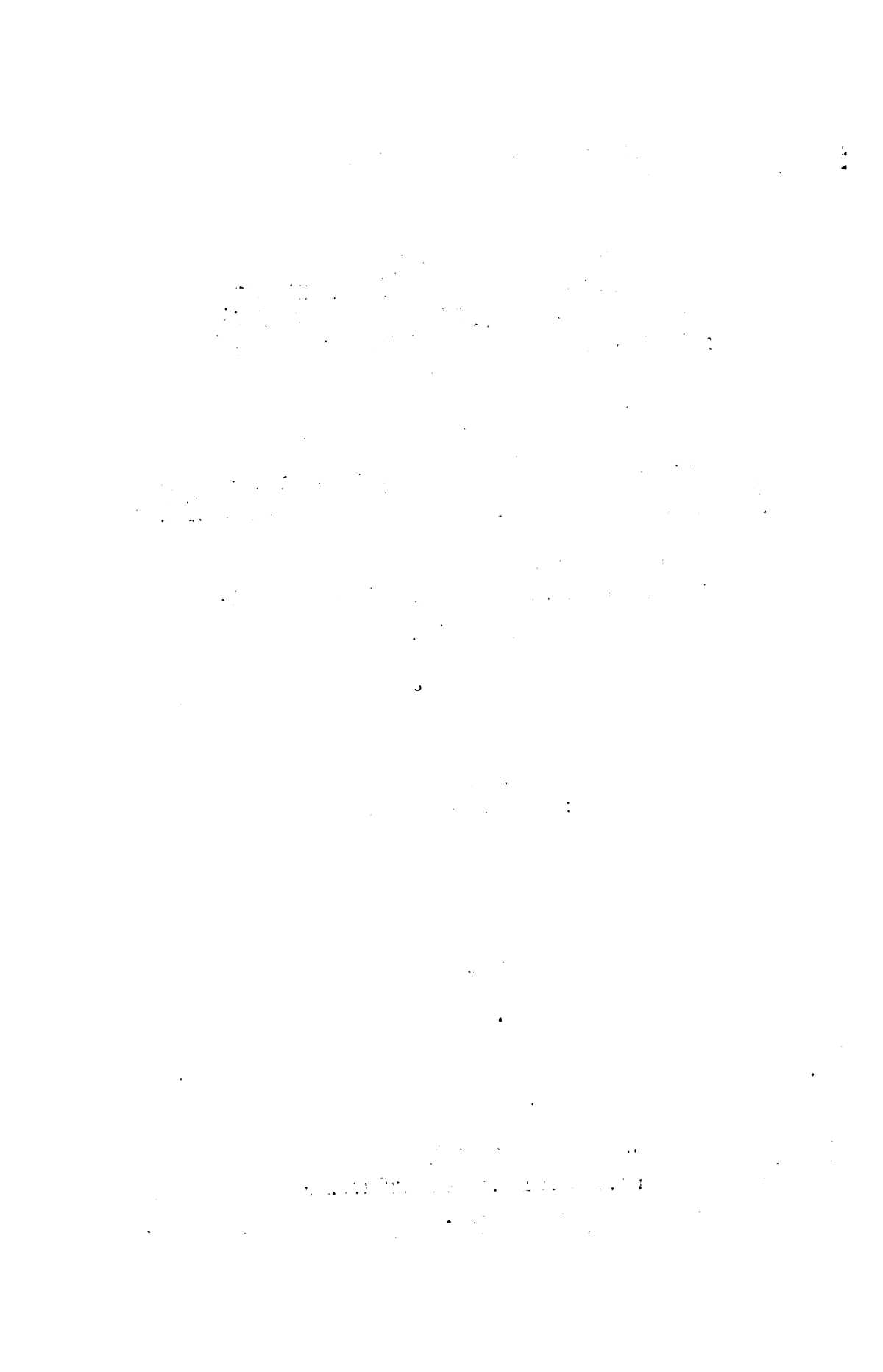
ЦѢНА 60 СТ.

СОФІЯ.

ПЕЧАТНИЦА НА „ЛИБЕРАЛНИЙ КЛУБЪ“

1890.

Спировъ, Дим. А

Дим. А. Спировъ.

МАКЕДОНИЯ

и

НЕЙНИТЪ ПРЕТЕНДЕНТИ

ИЛИ СЪРБИЯ, ГЪРЦИЯ И БЪЛГАРИЯ ЗА МА-
КЕДОНИЯ.

ЦѢНА 60 СТ.

СОФИЯ.

ПЕЧАТНИЦА НА „ЛИБЕРАЛНИЙ КЛУБЪ.“

1890.

DR

701

.M3

585

ПРЪДГОВОРЪ.

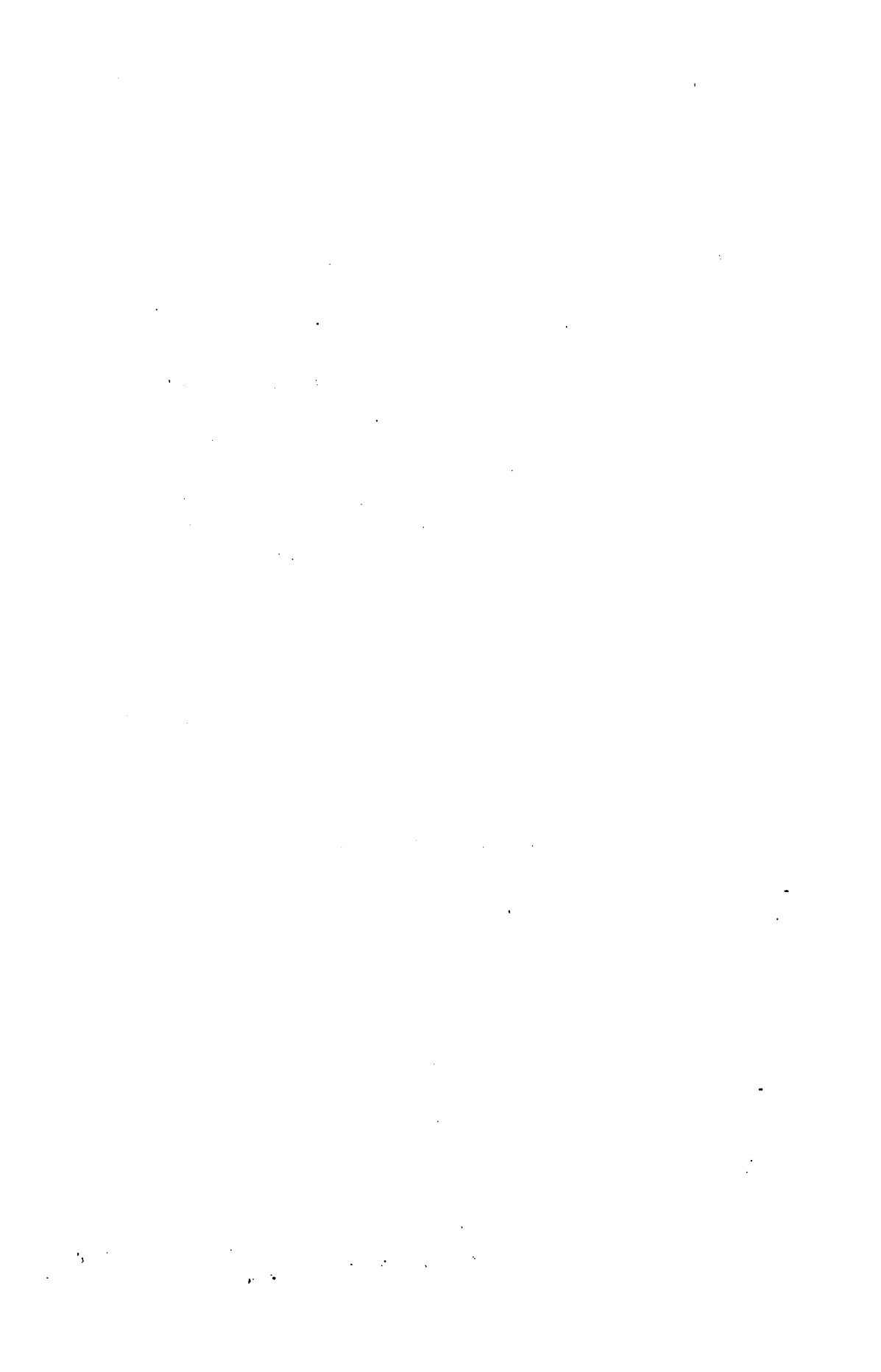
Настоящия си скромный трудець, азъ написахъ на бързо и, мога да кажа върхомъ на коня.*) Азъ нѣмамъ претенцията, че съмъ написалъ бозна, какво нѣщо. Азъ поканвамъ нашитѣ многобройни учени да напишѣтъ нѣщо сериозно по тоя въпросъ и ще бѣда удовлетворенъ, ако имъ послужи съ настоящия си суровъ материялъ. Менѣ ми бѣше просто срамъ и (гнѣсъ), като македонски бѣлгаринъ, да слушамъ лударитѣ и шовиническитѣ стремления на братята сѣрби и гавренята имъ надъ моята свѣщенна родина и измѣчена, мѣченица, Македония.

Тия сѣ причинитѣ и мотивитѣ за написванието настоящата книжка.

Д. А. Спировъ

Село Сливница 11-й Май 1890 год.

1) Като финансовъ нагледникъ.

Сърбитѣ за Македония.

Днесъ за днесъ на западна България, инакъ погрѣшно наречена Македония, претендиратъ главно: българе, сърби и гръци. Българитѣ основайки се на историята, на миналото, на настоящето, на еднаквостта на языка, на духовнитѣ и обичайни свръзки, на еднокръвнието; безъ горделиво да претендиратъ, казватъ, че Македония е българска страна, че въ Македония живѣятъ българе и на основание на това единъ день Македония трѣбова да е нераздѣлна часть отъ България. Сърбитѣ викатъ, че Македония е сърбска страна и по своему, своеобразно, мжчатъ се и се силятъ исторически и етнографически да докажатъ, че въ Македония живѣятъ сърби, „старосърбиянци и че слѣдователно Македония е сърбска страна.

Отъ нѣколко години насамъ; отъ избухването на българскій черковенъ въпросъ, отъ българско-гърцката распря, а главно отъ припознаването на българската Екзархия отъ турското правителство съ особенъ Султански ферманъ, мѣжду нѣколкото македонски претенданти, Сърбия е първата. Тя е държавата, която отъ нѣколко години насамъ дига гласъ и простира ръка за Македония. Сърбитѣ, или по добръ тѣхнитѣ учени, по единъ хищнически и шоролопски начинъ, като се мжчатъ да докажатъ ужъ етнографически, че Македония е сърбска и населена съ сърби страна, явно и открито проповѣдватъ, че въ Македония живѣятъ чисто сърби. Сърбитѣ, въ своитѣ въображения, увѣряватъ, че сърбската народность обема Велесъ, Щипъ, Прилѣпъ, Скопье и още по на Югъ, даже, че цѣла Македония не е населена освѣнъ отъ сърби. Странно и чудно е това въображение и фантазирание на сърбитѣ! . . . Прѣдъ себѣ си и задъ себѣ си, иматъ Босна и Херцеговина, населени само отъ сърби, прѣдъ себѣ си иматъ толкова сърбски провинции въ Австрия и не имъ стига това поле за работене и пропаганда, а отиватъ да претендиратъ за страна гдѣто нѣма нити единъ къравъ сърбинъ, претендиратъ за Македония, която не е населена освѣнъ съ българе. Това малко рекомандува

сърбитѣ, защото тѣ чрѣвъ това пораждатъ злоба и несправедливостъ мѣжду два братски едноплеменни народа. И защо братията сърби мълчатъ за Босна и Херцеговина? Защо братията сърби не пропагандиратъ въ тѣя чисто сърбски страни, а си простиратъ гласа и ръката надъ българска Македония! Уви! това не прѣдвѣщава освѣнъ безцеленъ раздоръ, безполѣзни мѣждусобия помѣжду два братски народа, еднокръвни и едновѣрни!

Дълбоко съжаляваме ний, за туй неспоразумение мѣжду българите и сърбите. И въ що състои това неспоразумение? За една нещастна частъ земя, къмъ, която дамтятъ сърбитѣ, безъ никакви научни и основателни причини. Общій интересъ и на сърби и на българи, е да се не възбуждатъ въпроси, които да придизвикватъ борба и ненавистъ мѣжду два братски народа. Прѣдъ себѣ си, имами, българи и сърби, велико бѣдѣще, което изисква взаимни, дружески дѣйстви, противъ общій неприятели отъ къдѣто и да дохожда той; това бѣдѣще изисква да се не отварятъ такиви мизерни въпроси и неспоразумения за една нещастна страна. Какво сполучихми отъ войната прѣвъ 1885 година? Въ послѣдната война*) двѣ провинции отъ България се присѣдиниха на Сърбия. Въ името на общій интересъ, българитѣ се стараятъ да забравятъ това. Българитѣ иматъ прѣдъ видъ едно бѣдѣще, което изисква братство мѣжду двата братски народа на старопланинскій полуостровъ. Сърбитѣ не искатъ да разбератъ това, а слѣдватъ съвсѣмъ противното. Намѣсто да се стараятъ да се забрави миналото, да зарасте раната на българитѣ, нанесена отъ послѣдната война, тѣ напротивъ, отварятъ нови въпроси, създаватъ нови причини за сплѣтни, недоразумения, взаимни враждебности.

Сърбитѣ проповѣдватъ, че Сърбия безъ Македония и така наречената Стара-Сърбия е нищо, неможе да съществува, като прогресивна държава на балканскій полуостровъ и че безъ Солунъ, Сърбия е вѣлнколѣпне здание; нъ безъ прозорци, безъ свѣтлина. Миналата година, когато братията сърби отпразднуваха паметта на 500 годишната на знаменитата косовска битка съ османлитѣ, въ която битка турцитѣ, падвиха на сърбитѣ и покориха тогава сърбското княжество, тържеството на това сърбско национално празнуване не мина безъ да се спомене и за българска Македония. Мѣжду въздигнатитѣ арки въ честь на сърбското кралче, тринадесетогодишното

*) Се разбира за Русско-Турската война презъ 1877—1878 год.

дѣте, Александръ I, личеше и „Македония“, заедно съ градоветѣ ѿ: Солунъ, Скопье, Битоля, Охридъ и др., па дори и „София“, „Кюстендилъ“, „Трънъ“, „Самоковъ“ „Царьбродъ“ и др. Българскій митрополитъ, Михайлъ съ всичката си старостъ и тежестъ присѣтствува на празникътъ и тамъ прѣдъ едно многобройно събрание отъ главатаритѣ на сѣрбскій народъ и отъ прѣдставители на чуждата ефемерна преса държа речъ, подиръ която тържественно, пали наздравица съ слѣдоущето буквално съдържанье: „да даде всѣвишній што то ва тържество да празнуваме до година въ Македония“.

Сѣрбитѣ. и прѣди войната ни съ тѣхъ, дигаха гюрюптия; нъ слѣдъ войната, братскій намъ сѣрбски народъ, или по добръ, сѣрбската интеллигенция, сѣрбското правителство, сѣрбскитѣ вѣстници и сѣрбскитѣ водители на разнитѣ политически партии, викатъ, кряскатъ и дигатъ оледня до небеса, че Македония е сѣрбска страна, че тамъ живѣятъ чисти, пресеяни и пречисти сѣрби, не отъ новитѣ шовинисти, чаламлини сѣрби, а отъ старитѣ, потомци на Юговичитѣ, на вѣликий Душанъ и че тая толкова хубава страна била станала точка на българскитѣ необоздани хищнически похождения и че, по градоветѣ и селата низъ „старата сѣрбадия“ биле се въртели саде български пропагандисти. Съ херкулеско търпение, ний четохми и четемъ писанното отъ сѣрбскитѣ вѣстници и списания, относително нашата священна родина — Македония, за да намѣримъ нѣщо основателно на тѣхнитѣ надмѣнни искания и претенции; нъ до никакъвъ успокоителенъ резултатъ неможемъ да дойдемъ, освѣнъ до едно отвратително прѣзрение на сѣрбскитѣ дрънкапия и божемъ доказателства; друго заключение не можаме да найдемъ. Съставихми си едно печално и долно мнѣние за, че по голѣмий процентъ на високомѣрнитѣ сѣрбски „учени“, или просто сж зевзеци, или же пакъ за зевзекликъ, или фодурукъ се наричатъ „учени“, или же най послѣ просто се гаврятъ съ науката. Други мотиви немогатъ да се намѣрятъ. Даже хора отъ тѣхъ, които иматъ дълбоката претенция на високи дипломати, далновидни политици и умни държавници съ голѣма похватностъ, равни „радикали“, „напрѣдняци“, „социалисти“ и „слабодушни либерали“, писали сж и слѣдватъ да пишатъ такива глупости относительно Македония, што просто ги прави смѣшни и до крайна степенъ твърдоглави прѣдъ всѣки разумецъ и порядъченъ човѣкъ. У насъ подобни едни гюрюптии могатъ да се родятъ само отъ мозъкътъ на хитрий Сем-

ковъ и книжовника, Гребенаровъ. Да оставимъ на страна кряканаята на сърбитѣ, че Македония била останала вече Българска и плячка на българскій фанатизмъ. Подобни кряканя могатъ да излезътъ отъ нетрезвени, болни мозъци, отъ хора, които нити знаятъ какво казватъ, нити пакъ же какво искатъ. Почтенитѣ сърбски патриоти, види се не искатъ да разберътъ, простата истина, че Македония не е станала плячка на България и българитѣ, защото тя си има още господарь, много по силенъ и по бабайтъ отъ сърбитѣ и тѣхнитѣ претенции и че въ Македония господарува Султанъ Хамидъ ефенди, оня босфорски падишахъ, който повече отъ 450 години господарува и надъ сърбитѣ. И намѣсто сърбитѣ да дигатъ гюрюлтня на нищо основано противу българитѣ, трѣбваше тая гюрюлтня съ още по голѣмъ процентъ да дигнатъ противу Султана, падишаха на правовѣрнитѣ, който и е фактически господарь на Македония, ако дѣйствително мимеятъ за Македония и за тѣхнитѣ тамъ „старосърбаци“. Какво отъ това, че българитѣ били пропагандирали въ Македония, че българитѣ били отваряли училища тамъ, че българитѣ били поддържали учители и учителки въ Македония и че най послѣ българитѣ биле искале хищнически да присвоятъ Македония? . . . Сѣкий народъ на земното клъбо има си своитѣ национални задачи и идеали, около които се движи и работи. И българскій народъ си има своитѣ идеали и исторически задачи, съ които живѣе и въ които има вѣра въ бѣдъщето. Българитѣ не викатъ и не дигатъ, като сърбитѣ отъ далечъ врѣва, а българитѣ благородно проповѣдватъ и пропагандирватъ въ българска Македония, защото това е тѣхенъ дългъ. Сърбитѣ съ гюрюлтня нищо неможатъ да сполучатъ. Нашитѣ българе казватъ: който иска да се нахрани съ риба, трѣбова да си намокри . . . . . Който се не измокри, риба мжно може да яде. Та слѣдователно, ако сърбитѣ, искатъ да тикнатъ предѣлитѣ на сърбството далече, далече, гдѣто Милоевичъ и К-ния рече, се трѣбова работа, груба материална работа, физическа, умствена и нравствена, а не кряскъ и вѣстникарски дръкканя, защото виканията и крясканията са работа на ония болнави, гламави и галени дѣца, които, като неможатъ да постигнатъ нѣщо си, почнуватъ да ревѣтъ, да се тръшкватъ и да кряскатъ. Та що? Сърбската сила малка ли е? Ирѣдъ „велику сърпску силу“ може ли да излѣзе друга? Ирѣдъ армията на Н. Величанство Крадь Александръ, може ли друга да излѣзе? Сърбското офицерство, не е като българ-

ското събрано отъ колъ и конопещъ, 1) а е съставено отъ хора храбри, възпитани и свърцивши се военни академии. Да отворятъ война на Султана, да чупятъ снджиритѣ на робството и ето ти Македония! . . . Солунъ може да стане втора столица на „Кралевина Сърбия“. Само съ това ще докажатъ сърбитѣ прѣдъ македонскитѣ българи и прѣдъ цѣлъ образованъ свѣтъ, че тѣ наистинна милеятъ за Македония, че за братията си „старосърбянци“ жертвуватъ не само лакардѣи, не само списателски дръкания а Ia Гопчевичъ; нѣ и кръвта си проливатъ. Инакъ безъ да взематъ сърбитѣ нѣкоя радикална мѣрка за Македония, дръканията имъ освѣнъ, че ще пронзвѣждатъ смѣхъ на сериознитѣ хора; нѣ ще идатъ на ясъ — пусъ.

Нѣ за сърбитѣ това е малка работа, че въ Македония владее Султанъ Хамидъ, който при всичко, че е раскапанъ; нѣ е още доста силенъ, като за сърбитѣ, па даже и за насъ. Че за Македония има доста претенданти, дваждъ и триждъ по силни отъ Сърбия, че на Македония глѣдатъ не само сърбитѣ; нѣ и гърцитѣ, австромаджаритѣ, италянитѣ, па, ако щете и мамалигаритѣ — Ромжнитѣ. Че Македония ще нипни оня претенданти, който има по ятки мишци, повече кръвъ и по голѣмо търпение. Не искатъ ли сърбскитѣ „учени“ да повѣрватъ, че Македония нѣма да здобиятъ съ бошъ лафлѣци и кряканя? Не признаватъ ли братята сърби, че за Македония ще се дѣятъ рѣки отъ кървища? Нѣ да оставимъ горнитѣ размисления. Да дойдемъ на сърбскитѣ претенции: Сърбитѣ да би биле въ състояние да воюватъ съ войскитѣ на чалмата пакъ при сѣгашното положение па европейската политика е невъзможно да здобиятъ Македония съ ножъ. Защото отнеманието Македония отъ босфорскій Султанъ, значи изтикванието му отъ Европа, а това послѣдното не е въ интереса на европейскитѣ сили.

Отнеманието Македония отъ чалмата, значи унищожението на Турция, понѣ отъ европейскитѣ ѝ владѣния. Поне сѣга, за сѣга може би и въ продължение на 10 — 15 години това е невъзможно. Турция сѣга за сѣга е единъ видъ пазителка на мирѣтъ въ Европа. Македонското питанне е свързано съ голѣмий исторически источенъ въпросъ, ако не даже съ европейскій и до като се не рѣши послѣдний; то немислимо е да се рѣши и македонското питанне. Поне за сѣга така се

1) Така се изрази за българското офицерство, почтеній сѣрбскій журналистъ-литераторъ, Пери Теодоровичъ въ единъ отъ броеветѣ на вѣстника си „Мале Новине“ прѣзъ миналата година, мѣсець Юлий.

сложиле обстоятелствата за Македония. Европа днесъ за днесъ е раздѣлена на два враждебни лагера. Една искра, едно невнимание е достатъчно да обърне цѣла Европа въ касаница. 20 милиона шика сж готови за исполняската война, която ако се сбдне, крайтъ никой неможе да предвиди. Нъ да оставимъ положението въ Европа. Да кажемъ, че европейскій въпросъ си е въпросъ, а македонското питанне е съвсѣмъ отдѣлна статья, че разрѣшеннето на македонското питанне не зависи отъ голѣмий европѣйскій въпросъ че сърбитѣ сж достаточно храбри и готови, щото съ ножъ въ рѣка да нахлуятъ въ Македония и да си я присъединятъ. Въ такъвъ редъ, ако се сложатъ обстоятелствата, питамъ сърбитѣ готови ли сж и способни ли сж да се биятъ съ полчищата на султанъ Хамидъ! Могатъ ли сърбитѣ да се опрѣтъ рѣшително на оттоманската армия, която, ако и разнебитена, нъ все още силна? Да кажемъ че сърбитѣ сж готови и способни да се биятъ съ Турция, съ раскапаната ѝ армия; нъ мислятъ ли сърбитѣ, че въ такъвъ моментъ, турцитѣ ще останатъ сами и безъ союзникъ? Мислятъ ли сърбитѣ, че въ такъвъ единъ оборотъ на нѣщата, българскій народъ ще остане хладнокръвенъ? че не ше да се прикѣтъ на помощъ на агата? Може би на сърбитѣ неше да стане добръ за гдѣто ще се присъединимъ съ агата: нъ штиреситѣ на българскій народъ го изискватъ това. Питанието ше бжде: или Сърбия да напрѣдва и живѣе. или България. Е, така срѣщу съединената армия на България и Турция. Сърбия може ли да се мѣри? Може ли Сърбия срѣщу колоацията на горнитѣ двѣ държави да се бие, да надвие и грабни Македония? Дали сърбитѣ прѣди да сполучатъ да пахлуятъ въ Македония, неше иматъ кървава расправа съ албанцитѣ, турци? Ний сми увѣрени, че при първото похождение на Сърбия за Македония, ше бжде разбита, задушена. Даже да прѣдположимъ, че сърбитѣ, не ше иматъ работа съ чалмата, а само съ насъ българитѣ. Какъ увѣрени ли са, че ше могатъ свободно да мвнатъ Шаръ-Планина, долинитѣ на Струма и Вардаръ? Сърбитѣ се самооблещуватъ, че въ такъвъ случай ше иматъ за съюзникъ Гърция. И ний вѣрваме въ това, че гърцитѣ въ всѣкой случай ше искатъ да помогнатъ на сърбитѣ; увѣрени ли са сърбитѣ, че гърцитѣ ше могатъ да имъ помогнатъ? Спорѣдъ насъ не. И ето защо. Всякой порядъчещъ и разуменъ българинъ не се стрѣска отъ топордната на гърцитѣ и ето на долнитѣ факти. Гърцитѣ по македонското пи-

танне ше играятъ второстъпенна, ако не и третостъпенна роль по слѣдующитѣ съображения. Абсолютно е невъзможно на гърцитѣ да подадѣтъ ржка на сѣрбитѣ при първий случай, защото България и Сѣрбия, стоятъ лицѣ съ лицѣ съ Македония, а Гърция стей задъ гърба на Македония. И когато българитѣ и сѣрбитѣ ше иматъ работа по височинитѣ на Шаръ-Планина и равнинитѣ на Струма, Гърция ше има работа съ Епиръ, Тесалия и Албания. Питание се поражда. Ще могатъ ли гърцитѣ туку-така да прѣгаватъ тия три области, да се втурнатъ въ Македония и да подадѣтъ ржка на сѣрбитѣ? Ще могатъ ли гърцитѣ да прѣмипнатъ тия три области, да турятъ въ тѣхъ военно и гражданско управления и да се втурнатъ въ Македония? Гранавитѣ елементи съ които сж населени тия три области, не ни даватъ вѣра, че Темистоклиевитѣ потомци да могатъ да изпълнятъ свободно тази си операция, безъ гървава и отчаяна расправа съ населяющитѣ елементи казашитѣ области. До като албанцитѣ сънуватъ и блънуватъ своята славна Шкепетария; епиротитѣ своята Епирия, а тесалийцитѣ своята ромжно-латиния; ний не вѣрвами, че гърцитѣ съ единъ замахъ да могатъ да нахлуятъ въ Македония. Вече албанцитѣ още прѣди 30—40 години, иматъ си свое народно азбуке на което нѣколко книги по историята на албанцитѣ сж вече напечатени на простонародний албански языкъ. Въ Цариградъ, въ Авлона, въ Римъ и въ Неаполъ, има доста богати албански общества, които денонощно работятъ за събуждането на сънароднитѣ си албанци, за свестяването имъ, за отварянието на народни училища и най сѣтне за освобождение отечеството си отъ турский яремъ.

Тиято горни хрисянски албански общества, иматъ свързка съ албанскитѣ турски общества, въ Букурещъ, Лондонъ и другадѣ, които работятъ сѣ по сжщото направление. Агитацията е доста силна, духоветѣ доста изострени и напирькнали само чакатъ удобно врѣме. На много мѣста низъ Епиръ и Албания нечистата калимафка на фенерский калугеръ е позорно ритната. Рассото на благоутробний грьчки попъ и дяконъ отдавна вече изгуби онова благочестиво и благословенно влияние прѣдъ очитѣ на храбрый албанецъ. Владишкитѣ шишикообразни митри и коншудообразни ржави, отдавна вече мишаха и замисаха въ архивитѣ на фенерскитѣ изби, въ тия изби, въ които се лустросватъ, кѣносватъ и блѣдосватъ параманитѣ на онзи балванъ, който носи висока титла: вселенский патрархъ, и на ония по-

малки балванчета, които се казват: митрополити и архиепископи. Много албански младежи свършили атинския университет и великата гръцка школа в Цариградъ, днесъ съ презрение глѣдатъ на гръцкитѣ „велики идеи“ и не се срамуватъ да нарекътъ себѣ си албанци и албанци патриоти. Прѣди нѣколко години такива албанци бѣха рѣдкость. Много такива албански младежи, проповѣдватъ мѣжду своитѣ сънародници, много отъ тѣхъ станаха жъртва на лукашинитѣ и кошуствата на гръцкитѣ калугери, както това ставаше едно врѣме тука у насъ въ врѣме на борбата ни съ фарисействующий фенеръ за черковна независимостъ, както това слѣдва да става въ оная измѣчена и нещастна българска страна, която носи името, Македония. За по голѣмо разяснение на предмета, ще кажемъ, че когато заседаваше берлинскій конгресъ прѣзъ 1878 година, отъ тиято албански патриоти, бѣха подадени тъкмо 11 мемоара отъ разни градове и села, чрѣзъ които високо протестираха за своята си народностъ, че не сж елени а сж албанци, не искаха присъединението си съ Гърция. Молиха особно самостоятелно албанско княжество подъ суверенитѣтъ на Султана. Даже предсѣдателятъ на това високо събрание, князь Бисмаркъ, бѣ достатъчно расположенъ да удовлетвори прозбата на албанскитѣ патриоти, ако не бѣха силнитѣ натяквания на Австроунгария и Англия. Италия сжшо бѣ съгласна съ възглаголетѣ на Бисмарка. Сжщо и тесалийцитѣ власи, качауни, каракачани, не искаха присъединението си съ Гърция, а желаеха да си останатъ подъ Султана. Отъ ония мѣста, които се дадохъ на Гърция и които бѣха населени съ Власи, населяющитѣ ги власи, всички се изселиха, или прѣзъ турската граница, или же пакъ въ вѣтрешността на облыстьта. Всички знаемъ какви мѣрки взе гърцката „василикия“, когато окупира прѣзъ 1881 година подаренитѣ ней земи отъ берлинскій договоръ и, какъ постѣпи тя съ вироглавитѣ власи и албанци, които не искаха да си пордадѣтъ народността и зоръ иле да се нарекатъ „елени.“ Чувствителнитѣ и деликатнитѣ гърци, извършиха надъ безащитнитѣ и бѣдни албанци и власи, по голѣми безобразии и варварщини и отъ самитѣ варвари — манафитѣ. Ония бѣдни власи, които по бѣдностъ, неможаха да прескокнатъ турската граница, бѣха изложени на безпощадни улични геройства и нападения отъ страна на гърцкитѣ паликарета. Походжения и работи само на гърцкитѣ клефтета, на ония гърцки развалени натура,

които сж възпитани въ Фенеръ подъ високото покровителство на фенерската патриаршия. Впрочемъ тия разнообразни елементи, нѣма да се покорятъ туку-така на гърцката василикия, безъ кървава расправа, която въ сѣки случай не ще пазѣе ефтина на Гърцитѣ. Като знаемъ числеността на гърцката войска отъ какъвъ материалъ е съставена тя, лѣсно ще се убедимъ, че Гърция при разрѣшението на македонското питанне ще играе второстепенна роль, при всичко, че гърцитѣ ще поискатъ да се намештъ и съ трупатъ си, при рѣшаваннето сждбата на Македония. Нѣ прѣдъ видъ горнето положение, въ което се намира Гърция сирамо Македония; насъ българитѣ не трѣбова да ни стряска Гърция и нейната помощ дадена на Сърбия. Слѣдователно, Сърбия, не ще може и не трѣбова да се надѣва за помощъ отъ Гърция. Едничката помощъ на която Сърбия, може сигурно да расчита то е помощта на Черногория. Слава богу, вѣрваме, че нѣма да се намѣри българинъ за да потерпери отъ черногорската сила и отъ нейната помощъ, дадена на Сърбия.

Така оставени работитѣ, щото България и Сърбия до дѣлятъ мегданъ въ Македония, рѣшението на въпросътъ за чия ще бжде Македония, до извѣстна степенъ ще зависи и отъ поведението на жителитѣ ѝ, които населяватъ Македония. Щели прочее, македонското население да се обяви за сърбско и за „старо сърбско“ при нахлуването сърбскитѣ войски у Македония? Щели македонскитѣ българе, да обявятъ себѣ се за сърби при видѣтъ на сърбскитѣ войски? Щели македонското население да обяви себе си за сърбско, пд скоро за сърби отъ колкото българе? И дали ще бжде то авангардия на сърбската войска? На горнитѣ въпроси, не може да сж отговори за сега, нити положитолно нити отрицателно. Пжленъ и точенъ отговоръ на горнитѣ въпроси, може да даде само врѣмето. Нѣ писущий настоящитѣ редове, самъ македонскій българинъ има претенцията да познава горѣ-долѣ, течението на духоветѣ въ Македония и на неговитѣ съотечественници. Ний мислимъ че въ таквазъ една комбинация, македонскитѣ българе, пд-скоро обявили биха себе си, за турци, нежели за сърби, при всичко, че (откровенно се признавами и исповѣдвами) народното самосъзнание у македонскитѣ българе не е развито и затвърдено до такава голѣма степенъ, щото да сс небои отъ никакви неприятелски сили, отъ никакви нападания и чужди враждебни агитации, за да може да се бори и ратува за на-

ционалнитѣ си интереси. Защото не трѣбва да забравяамъ, че въ Македония само массата е българска, огромното болшинство, простиѣ земледѣлческитѣ народѣ, и що е живо, събудено, дѣятелно по вѣчето е гърчко, гъркеманско, погърчено и е удавено и преварепо въ гърчкиѣ стомахѣ. Какво може да направѣ тая проста масса въ такъвъ моментѣ, ний неможемъ да отговоримъ положително; нѣ твърдостѣта на характера на македонскитѣ българинѣ, неговата жилавина и вѣра въ бѣдѣщето, всѣва ни вѣра. Тогазъ, когато българитѣ се продаваха, като говеда, пизъ цариградскитѣ безистени; тогазъ когато българитѣ се продаваха трима за пара и единъ бадехава; тогазъ когато не е имало пшѣно, което можеше да стоили раскапналата и омаломощената душица на македонскитѣ българинѣ; тогазъ, когато българинѣтъ бѣше удавенъ съ двата си крака. въ вощѣтата яма на позорното робство; когато бѣше смиренъ робъ на агата и чалмата; тогазъ, когато българинѣтъ срамно влачеше истърканитѣ синджири на още по истърканото Султаново — манафско царство; тогазъ когато българинѣтъ имаше за духовецъ началникъ позорното расо на фенерскитѣ калугеринѣ съ анадола — византийската нямѣнностъ; тогазъ, когато българинѣтъ бѣше нищо плѣсъ пула, когато съ кървѣвата си потъ, хранение два господаря: повилнедий и скапанъ турчинъ и лукавшитѣ безправствениѣ калугерѣ; тогазъ, когато нашитѣ съотечественици сж биде просто стадо, суриня овце, кой както си шѣлѣ, така ги е и стрижалѣ; тогазъ, когато не е имало България, българско народно правителство съ българе министри: когато не имало българска Екзархия: тогазъ казвами българинѣтъ въ Македония не продаде бащина си язикъ, цардността си и праотеческата си вѣра, та сѣга ли? Сѣга ли македонскитѣ българинѣ ще стане сърбинѣ или гъркъ? Сѣга ли македонскитѣ българинѣ ще измѣни народността си, язика си и наравитѣ си, когато под голѣмата частъ на българското общо отечество е освобождено? когато въ старитѣ Сръдецъ царува българскитѣ князь, българско правителство съ 150 хиляди шика, българска армия? И шѣли това българско правителство да остави, да заглѣхне македонскитѣ българинѣ? Тая България, която е освобождена съ хиляди очи кръвъ, съ хиляди очи човѣшки кокали; тая България въскръснала по срѣдъ батяшкитѣ и перушицкитѣ касапници, посрѣдъ лютиѣ, грозниѣ башибозушки ятагачѣ; тая България, която цѣли четири и половина вѣка плѣшка подъ тѣжкитѣ яремѣ на най позорното робство на свѣта;

посрѣдъ гнусната чалма и развратний патрахилъ, нѣма туку-така да замине, безъ да помисли и се спрѣ прѣдъ сѣякитѣ на Самуила, който цѣли 30 год. води юнашка и рицарска борба съ гърцитѣ и прѣдъ ония войводи, които бѣсно защитаваха и пролпваха кръвта си за българската независимостъ въ Охридскитѣ и прѣспанскитѣ планини. Да, казвами българитѣ отъ Македонии при първо появяване на българскитѣ войски, ще се втурнатъ, като ураганъ подиръ скъпата българска войска и рамо до рамо ще се биятъ за освобождението на лямжената мъченица, Македоня. И когато дойде, той вѣдикъ часъ и когато доиде тоя исторически денъ, когато скъпата българска войска бутне Родопитѣ и Деве-Багъръ съ отворени знамена, не сѣгашна Сърбия, а три като сѣгашната да се съберътъ, пакъ неше могатъ да ни раздѣлятъ! . . . Ний бѣднитѣ и слабитѣ българе, имае источници за да черпимъ сила. Тази сила, тази страшна мощъ, ний ще я почърпнемъ въ нашитѣ тѣгла, въ нашия миналъ позръ, въ нашитѣ робекп грѣди. Ний ще я почърпнимъ въ нашата безконечна обичъ къмъ бащината земя, къмъ бащиното си огнище, въ нашата вѣра къмъ бѣдѣцето, въ нашата безмѣрна любовъ къмъ свободата и отечеството! . . .

И ако тоя исторически д-нь дойде, съдбата поиска отъ България жертви за достигнието на народнитѣ налѣжди, тя се отклкне на пейний зовъ и изъ нашитѣ кости, ако бѣде нужно, ний ще издигнемъ пирамиди високи като нашитѣ балкани, за да погрѣбимъ подъ тѣхъ нашето минало безславие и да завещаемъ на потомството си едно по свѣтло бѣдѣще. Впрочемъ Сърбия има доволно добръ урокъ отъ съединението ни прѣвъ 1885 год. Това за българитѣ въ Македония. Колѣто за мѣшенството въ Македония, то е толкова нишожно и заглахнало мѣжду българското болшинство, щото едвали трѣбова да се говори. Цинцаритѣ, нѣколкото цинцари, въ Македония и нѣколкото арнаути, които живѣятъ въ дружески отношения съ българитѣ, вѣрвами нѣма да играятъ друга роль отъ тая на българитѣ, ше поддържатъ българитѣ по всичкитѣ линии, защото сиеколативнитѣ цинцари, живѣятъ на български грѣбъ. Цинцаритѣ сж като риби, които немогатъ да живѣятъ на сухо. Налѣжди цинцаритѣ измѣжду българитѣ, ако искашъ да мрѣтъ. Проститѣ цинцари по никакъвъ начинъ немогатъ да живѣятъ съ гърцитѣ. Цинцаритѣ въ Македония, които на послѣдътъ, почнаха да ся събуждатъ, въ борбата си съ грѣцкото

духовенство доста голѣма поддръжка намиратъ въ българитѣ. Самосъзнанието на цинцаритѣ отъ день на день расте. Тѣ черпятъ сила отъ Букурещъ. Много пати тѣхнитѣ учители подгонени отъ гърцкото духовенство и турското правителство*), намиратъ съчувствие и подслонъ у българитѣ. Тѣхний главенъ дѣятель и пропагандистъ въ Македония, Маргарити бѣ спасенъ нѣколко пати отъ гърцкитѣ паликаретата и клефтета отъ българитѣ. Нѣ прѣди около единъ мѣсець тоя Маргарити въ Битолската околностъ, бидѣ грабнатъ отъ гърцки антарти и закаранъ неизвѣстно къдѣ. Обаче, като знаими причинитѣ за неговото грабване и открадване, лесно можемъ да утвърдимъ, че той до сѣга е закланъ отъ паликаретата, антарти. Единчкото меншество у Македония отъ което трѣбова да се боймъ; то е гърцкото, съставено отъ гъркомани, погърчени българе и погърчени цинцари. То е, може би което ще поиска да играе нѣкаква гърцка роль, защото, както казахми въ градищата и паланкиитѣ, интелигенцията е гърцка, погърчена. Всичко, което може да мисли, да работи, да чувствува е гърцко. Българитѣ въ градищата сж безгласни. Тѣхний языкъ се чуе тамъ само въ пазаренъ день, когато надодатъ българе отъ селата. Нѣ това гърцко меншество е малко, малочислено. Безъ органическа сила отъ вѣнъ, отъ Гърция, то неще може нищо да направи. Едно трѣбова да знаими ний българитѣ. Че гъркоманитѣ въ Македония, при рѣшаваннето сѣдбата на Македония, нѣма да стоятъ съ кръстосани рѣцѣ.

III.

Сърбскитѣ патриоти и учени не искатъ да повѣрватъ на горната истинна и на истинната, че въ Македония нѣма и не живѣе нито единъ кьоравъ сърбинъ. Ний, като говоримъ, че въ Македония нѣма нити единъ кьоравъ сърбинъ, разбирами *българска Македония*, безъ Призренъ, Митровица, Новий-Пазаръ, Дякова, Прищина и др. А *българска Македония* ний разбирами и считами до Стара-Рѣка на югъ, оттаткъ Костуръ до Верия, Сатища и Коритца. Отъ тамъ на доду при всичко, че тукъ тамъ има български села, които тамкашнитѣ гърци и власи за отличие на Стара-България (Македония) наричатъ

*) Повечето пати романската пропаганда се поддръжа отъ самото турско правителство; въ мѣстнитѣ турски власти лесно сж подкупуватъ отъ гърцитѣ . . . .

„вулгарохорля“, ний не можемъ да не признаемъ, че страната е населена съ гърци, власи каракачани и арнаути, която не може да принадлежи другому освѣнъ Гръции. Западната граница на Стара-България, ний считамъ до Охридскитѣ околности. до края на Дебърската кааза. По нататъкъ страната е населена съ власи и арнаути. Така, като захванемъ отъ Верия къмъ югъ, останалата частъ отъ Епиръ и Тесалия; цѣла Албания съ дългий адриатически брѣгъ, не можемъ да кажемъ, че има българе. Страната е изключително населена съ арнаути и тукъ тамъ съ власи. Ний искрено се радваме на албанското възраждане и имъ желаемъ пълно народно събуждане и самосъзнание и скоро постигане на народнитѣ си задачи и идеали. Албанскитѣ патриоти въ носъ българитѣ ще намѣрятъ найискрени приятели.

Источната граница на българска Македония се простира отвѣдъ Драма и дохожда дори до Цариградскій вилаетъ. Нѣ сѣрбитѣ по никакъвъ начинъ не допускатъ да се каже, че въ Македония има българе, че цѣла Македония отъ край до край въ кръгъта на горнитѣ граници е българска, а своеобразно, шоролоски и шовинически се мъчатъ да докажатъ исторически и етнографически че Македония не е освѣнъ сѣрбска страна. Безъ да се спиратъ и искатъ доказателства отъ авторитети като: Адми-Буе, Ф. Каницъ, Луи-Леже, Григоревичъ, С. И. Верковичъ (по народностъ сѣрбинъ), Иречекъ, Ланчъ, Найманъ, Брахея, Вацликъ и др. и др. учени писатели, които сж проходили стъпка по стъпка Македония иззанимателно на науката, научно сж доказали, като двѣ и двѣ четири, че въ Македония живѣятъ българе, че Македония е чиста българска страна. И тогазъ горнитѣ лица сж исповѣдали това, когато днѣшна България не е съществувала. Немами, нито сила, нити възможностъ, нити пакъ специалностъ, да починимъ и цитирамъ нѣкои откъслици отъ горнитѣ писатели за да разубедимъ заблуденитѣ и надмѣннитѣ сѣрби, че въ Македония, нѣма нити единъ къравъ сѣрбинъ. Ще приведемъ нѣколко исторически доказателства, отъ 2—3 писатели, а послѣ ще се помъчимъ по нашему, да докажемъ на сѣрбитѣ, че техната хищническа претенция е ветръ и облаци.

Вилхелмъ Тирскій, който е единъ редкъ и извѣстенъ историкъ отъ 12-то столѣтие, който е ималъ случай да изучи на мѣстото етнографическитѣ отношения на народноститѣ въ Балканскій полуостровъ казва: „*Bulgarorum jens inculra a ser-*

tentrionali cressa, a Danubio usque ad urbem rejjam et iterum ad eodem flunie ad mare Adriaticum universas occupaverat regiones: ita ut confisis provinciarum nominibus et terarminie, totus iste tractus, Kui in lonjtdini hæper diciturr itor dorum trajinta, in latitudinè vero docem, vel amplius, Buljaria dicatur miseris jraecis ynorantibus kuod hoc ipsim nomen eorum prote-stetur ijnominiam“ (Vilbemi tyrens, E. II c. IV.)

Тъзи думи пѣматъ нужда отъ тълкуване. Ний ще забѣлѣжимъ само, че като сж писани въ 12 столѣтие, епоха, въ която българитѣ сж били подъ лгото на византийцитѣ, тѣ се отнасятъ само до етнографическото распространение на нашето плѣме.

Многоуважаемий български историкъ и филологъ г-нъ М. Дриновъ, който непрестава всѣкога, когато му дойде случаятъ да доказва, че Македония, си е чиста българска страна по единъ неопровержаемъ и вѣщъ начинъ, а да отблѣсва най ясно сърбскитѣ на нищо не основателни претенции, въ единъ брой отъ периодическото списание на българското книжевно дружество въ Сръдець, като прави нѣкоп бѣлѣжки върху Пуквилевия прѣводъ отъ г-на К. Н., прѣводъ обитродванъ се въ сжщото списание, мѣжду друго казва: „Въ речениитѣ Пуквилеви извѣстия, по край друго, се говори, че „слѣдъ унищожението Охридский прѣдстолъ на костурский митрополитъ била дадена титлата Ексархъ на България“. Това извѣстие, като Пуквилъ е научилъ, въ началото на нашия вѣкъ, отъ тогавашний костурский митрополитъ, Неофитъ, г-нъ К. Н. намѣрва съмнително, та го придружава съ забѣлѣжка: „нада ли е вѣрно, че костурский архиепископъ нѣкога е носилъ титлата Ексархъ на България“. Такъво съмнѣние съвсѣмъ си нѣма мѣстото. Въ познатий грѣцки сборникъ, който ся обнародвали *Ралли и Потли* подъ заглавие Синтагма тоиъ канонъ именно въ 5-й томъ на този сборникъ, е намѣстенъ списакъ на архиерейскитѣ катедри, които сж се намирили въ 1855 подъ властью на костандинополский патриархъ: Таксиъ Тонъ трононъ тиъ ортодоксу анатоликасъ еклисиясъ. Титлата на костурский митрополитъ тука е написалъ така: о косторнасъ ипертимосъ ке ексарху пасисъ палиясъ Вулгария *Всечестнейший и Ексархъ на всички стара България*. Отъ частни лица, които сж живѣли въ Костуръ, азъ завѣрно¹⁾ знаа, че съ такава титла сж се украсявали кос-

1) Сжщата титла азъ съмъ я слушалъ около 1870-1871 година, когато бѣхъ ученикъ въ родното си село, *Загоричани*. Обичай е щото костурский митропо-

турскитѣ владци и до преди 15 години. Да ли и до днешенъ день они държатъ тая титла, или са я вече²⁾ променили по внушенията на злополучний *филитъзмъ*, това не мога да зная. И така нѣма съмнѣние, че костурскитѣ владци въ нашия вѣкъ сж носили титлата — „Екзархъ на България“.

Сжщо така е вѣрно, че тази титла е била дадена на Костурский митрополитъ слѣдъ унищожаваннето независимостта на Охридский прѣстолъ, „както е казалъ Пуквилю горѣреченний митрополитъ Неофитъ. Съмненията на г-на К. Н. и тукъ си нѣмашъ мѣстото, и ето, по що. За вѣрно се знае, че въ 16-й вѣкъ костурскитѣ владци не сж носили титлата *Екзархъ* а ся наричали *Първопрѣстолници на всички България*: Прототронъ пасиешъ Вулгаринасъ Така е подписалъ единъ отъ тѣхъ, именно Иосифъ, на два официални документа. отъ които единъ е писанъ на 1564 (въ книгата на Мартина Круза:

на първий день на Рождество Христово да служи въ *Загоричани*, затова и дохожда 2—3 дня по-рано отъ Костуръ съ разнитѣ си дякони и гавази. Така сжщо помна, като день днешенъ. че презъ 1873 година за тая именно титла въ главната черква на *Загоричани* „Пресветая Богородица“ на Рождество Христово, стана кость коджамити гюрюлтия. Бѣше дошелъ новъ митрополитъ на когото за сега името не помна, нъ за здраво зная, че той биде удавенъ отъ параманитѣ си. Та тоя митрополитъ бѣше поискалъ да измени нѣкакъ тая титла, за което не станаха камѣ първенцитѣ отъ *Загоричани* на чело съ учителя *Георги Динковъ* за което въ черквата бѣше се подигнало голѣма врява. Азъ бѣхъ ученикъ съвсѣмъ малолѣтенъ и за първъ пѣтъ по *български* казахъ апостола. Помна, че са сахардисахъ срѣдъ шумѣтъ и врявата въ черквата, заплакахъ и незная какъ на ся извѣклъ отъ черквата. Послеъ покойний ми баща ми е расправялъ, че новодошлии владика измѣнилъ титлата отъ: „пѣсиешъ пѣлясъ Вулгария“ т. е. „отъ всея стара България“ на „пѣсиешъ ано Македонинасъ“ „свея нова Македония“ За тази си нахалиость владиката биде разоблаченъ тържественно срѣдъ черквата отъ многозаслуживший труженникъ на българщината, особено въ южна Македония, учителя *Георги Динковъ*.

Последний е първъ слѣдъ незабравимитѣ Миладиновци, който дързостно разви знамето на българщината въ южна Македония, който съ огнено слово и жива рѣчь разбуди българщината и расцѣди разнитѣ грѣцки дидаскали. Къдѣто мина кракътъ на покойний всечко потрепера, заживѣ, събуди се. Покойний първъ отвори училище въ родѣ гимназия въ *Загоричани*. Тамъ той събираше отъ околнитѣ села, които сж *пречисти български* ученици и разви най-плодотворната си дѣятелность. Когато покойний за първъ пѣтъ прѣзъ 1867 год. введе българский языкъ въ училищата на *Загоричани*, него день бѣше неопикуемъ празникъ. Голѣмо и мало, слѣво и сакато се събра въ училищний дворъ за да чуе „българско писмо.“

---

2) Отъ 1876 год. насамъ, титлата отъ: „пѣсиешъ пѣлясъ Вулгаринасъ“ (всея стара България) сж измѣнили фанарититѣ на „пѣсиешъ ано Македония“ (всея нова Македония).

tar sojraesac' 174), а другий на 1566 (въ църковната хроника на Филипа Кипрскога. Лейпцигъ 1687 ст. 409) И види се, че тая титла (първопрѣстолникъ) тѣ сж носили още отъ 11-ий вѣкъ. За такъво прѣдположеніе даватъ право познатитѣ грамоти на императора Василия Болгарохтопя: въ първата отъ тия грамоти, която е писана въ 1019 год. Костурскій епископъ е споменатъ, като първъ мѣжду подвластнитѣ на българскій (Охридскій) архиепископъ владици. На като вземемъ въ внимание, че Костурската епархия е оставала подъ властѣта на Охридскій прѣстолъ до самото унищожение на неговата независимостъ и че до това врѣме тя е удържала своето прѣднѣо мѣсто въ охридската иерархия, то става явно, че до това врѣме, не е имало причина да се отнема отъ костурскій владика старата му титла „прототронъ (първопрѣстолникъ) и да се заменява съ титлата „Екзархъ“. Поводъ на такъво пѣсно е могълъ да се яви само слѣдъ растурианнето на старата българска патриаршия (охридска), сиречь слѣдъ 1767 год., когато титлата „прототронъ“ на всячка България и е станалъ съвсѣмъ неуместенъ та че и незгоденъ за политиката на константинополскій патриархъ Самуилъ. . . . .“

Тука ще бжде умѣстно да забѣлѣжж, че по това врѣме, види се, е дадена титлата *Екзархъ* не само на костурскій митрополитъ, но още и на трима други македонски архиереи, които сж оставали подвластни на охридскій афтокефаленъ прѣстолъ до самото му унищожаваніе. Тѣ сж: *битолскій*, *Сисано Шатитскій* и *Струмицкій*. Отъ горѣспомѣнатий офиціаленъ списекъ, който е обнародванъ въ сборника на Радли и Потли, се види, че въ 1855 тѣ вече сж носили тая титла, съ която пруди 1767 г. не се украсявали. Трѣбва да кажж още, че въ речений офиціалецъ списекъ пълната титла на струмицкій митрополитъ е написана така: о струмцасъ ке тиверполеосъ ипертимосъ ке ексархосъ Вулгарикосъ Македониясъ *Струмицкій и Тиверосполскій, всечестнейшии и екзархъ на българска Македония*.

За думитѣ Вулгарикосъ Македониясъ (въ титлата на струмицкій митрополитъ) и палия Вулгария (въ титлата на костурскій би могло да се каже иѣщо, но азъ оставамъ това за другъ пѣтъ. За сега ще свърша съ слѣднитѣ думи: — Г-нъ К. Н. все въ сящата бѣлѣжка, за която ми е рѣчьта, казва, че слѣдъ унищожаваннето на независимостѣта на охридскій прѣстолъ „охридската епархия е била присъединена къмъ прѣс-

шаснката, на която митрополитът не получилъ обаче право да носи титлата Екзархъ“. — Официално това е така: на прѣспацко — охридски митрополитъ, наистина не е давало формално право да носи титлата Екзархъ. Но любопитно е, че при всичко това отъ напѣкога си е позволявалъ да се украсява съ такава титла: Пананотатосъ ке теоправлитосъ тисъ агнотатисъ митрополесъ Ахридонъ ке Прѣспу впиртимосъ ке екзархосъ пасисъ Вулгариясъ. Тая титла се е употрѣбявала въ църквитѣ по охридско прѣспацката епархия прѣди 20 год.).

Горнитѣ думи сж замествувани отъ гръцки източници. Ний видимъ въ тѣхъ че титлата на костурски митрополитъ е била: *Всечешнейшии и Екзархъ на всички стара България*. Като не е имало българе въ Македония, отъ къдѣ на къдѣ тая титла? Като е била Македония сърбска страна и населена съ сърби, защо не се говори: всечешнейшии и екзархъ на всички стара Сърбия? Къдѣ сж били сърбитѣ тогазъ? Ами грамотитѣ отъ Императора Василия българоубийца, покорителъ тогазъ на България, дадени отъ него на български охридски патриархъ, съ които непохѣтна и припозна вътрешното самоуправление на българската църква за каква народност говорятъ? За сърбска или за българска? Това сж исторически документи, които не подтѣжатъ на никакво оспорване. Тия грамоти сж отъ 1019 година. Тогава имаше ли сърби въ Македония? Нѣ да оставимъ старитѣ доказателства. Известно е всѣкому, че първи български историкъ, отъ найпървата епоха на възрожданието на България, който първи съ тая история разбуди засналото чувство на робътъ българинъ, бѣ македонски българинъ. Дядо Пансий е билъ отъ разлошкото крайще, слѣдователно македонецъ. Какво е накарало дядо Пансий да пише българска история (История Славено-болгарская о народахъ и о царѣхъ и святыхъ Болгарскимъ и освѣхъ дѣяния и бития Болгарская. Събрано и наредѣдено Панспемъ перомонахомъ, бившаго во святой гори Афонския отъ епархий Самоковския. Во лѣто 1762, на ползу роду болгарскому.) Защо още тогазъ Пансий да се нарича българинъ, на още българска история да пише и то противъ сърбитѣ? Спорѣдъ сърбскитѣ официални и неофициални издания, българската пропаганда въ Македония е почнала ужъ дѣйствиата си отъ какъ се била появила българската екзархия, сиречь отъ 1868—1870 год., а Пансий пише историята си въ 1762 год. въ ползу роду болгарскому. Тогазъ имало ли е българска екзархия? Имало ли тогазъ що

годѣ българско народно, самостоятелно, нѣщо което би могло да стопли душата на раскапаний българинъ подѣ фанариотското духовно про и подѣ политическото на чалмата? Къдѣ е имало тогавъ българска пропаганда, а още повече българска екзархия? Дали е имало тогава нѣкоя свѣтлѣ български умѣ, освѣнѣ скромнитѣ иеромонаси, по тѣмнитѣ и глухи мапастирски келии?

Трѣбва да забѣлѣжимъ и това, че когато доблестний при-сноимянтний иеромонахъ, Паисий, когато е писалъ своята история прѣвъ 1762 год., самоковската епархия зависеше отъ сѣрбското (неческото) патриаршество, подѣ властѣта на което е оставала до самото му унищожение въ 1766 год.

Историята на благородний старецъ, Паисия е едно най-остро оръжие противу сѣрбскитѣ надмѣвни претенции, челиченъ-щитѣ срѣщу домогванията и своеобразнитѣ доказателства на сѣрбитѣ. Тая дядо Паисева история подрѣзва и унищожавя докоренъ Сѣрбскитѣ лудории и шоролонски претенции на тѣхнитѣ хищнически похождения за Македония. Ний казахме под горѣ, че дядо Паисий е билъ македонски българинъ, но е живѣлъ и писалъ тогава когато самоковската епархия се намирала подѣ властѣта на сѣрбското патриаршество, когато не е имало българска екзархия и когато българскитѣ първенци и голѣмци, биле преварени въ грѣцкитѣ стомаси, се гърчели и „водили сж се по грѣчка политика“ и, по адресъ на които Паисий испуска гърмежни афоресани стрѣли. Спорѣдъ сѣрбскитѣ претенции и историко-етнографически доказателства той (Паисий), трѣбвало да е билъ „старо-сѣрбиянецъ“ и да се е горѣлялъ, че е сѣрбинъ. А какво излази и какво пишеше той въ своята си история за сѣрбитѣ?

Както се види отъ дядо паисевата история; той много и дълго врѣме е пажувалъ по старопланинскій полуостровъ, както по българскитѣ земи, така и по сѣрбскитѣ. Паисий е мпцувалъ и прѣвъ австрийскитѣ сѣрбски земи, гдѣто са е срѣщалъ и разговарялъ съ тамошнитѣ родолюбци. На и въ свѣта гора види се е ималъ дълги и широки разговори и прѣширни съ тамкашнитѣ сѣрбски иноци. Не иска казваше, че свидѣтелствата на такъвъ единъ человекъ за съврѣменнитѣ нему сѣрбско-български отношения иматъ голѣма историческа важность. Още-тогава доблестний старецъ е ималъ широки расправни съ надмѣвнитѣ сѣрбски калугеря, които вѣроятно сж го накарали да напише своята история и, да държи такъвъ жлъченъ языкъ противъ сѣрбитѣ.

Горнитѣ свидѣтельства на отецъ Паисій съвѣзмъ се не посрѣщатъ съ горѣязложенитѣ сѣрбски доказанія и увѣрванія, че ужъ Македонія била е нѣкогащъ сѣрбска страна, та че и сега ужъ тамъ живѣятъ чисти и пресеяни сѣрби. Отъ думитѣ на Паисія, като двѣ и двѣ четири се види, че нито той, нито другъ нѣкой отъ съврѣменнитѣ нему македонски българе не се е наричалъ сѣрбинъ, а ся се казували и признавали, че сж българе отъ дѣди и отъ прадѣди, отъ памтивѣка още отъ тогава отъ когато както се изрича Паисій: прѣишли Болгари Дуновъ и населилися въ Тракию Македоню и Илирихъ некою часть. Но освѣнъ това отъ думитѣ на Паисія се види такожде, че на съврѣменнитѣ му нему сѣрби и прѣзъ умъ не е минувало да трѣсятъ въ Македонія нѣкакви старосѣрбианци, или же пакъ, да искатъ да доказватъ, както сѣгашиятѣ сѣрби, че македонцитѣ биле сѣрби, а не природни българе. И мѣжду съврѣменнитѣ Паисію сѣрбе сж се намирали мнозина, които сж хулили българскій народъ и се укорявали българщината. Това послѣдното е било една отъ главнитѣ причини, както спомѣнахми, които накарали Паисія да се потруди и напише българска история. Но тогаваншитѣ сѣрбски хули и укоряванія, както по предмета си, така и по цѣльта си съвѣзмъ се отличаваха отъ сѣгашиятѣ. Сѣга сѣрбитѣ хулятъ и най укоряватъ много, българската екзархія, българскитѣ владици, нѣрвенци и учители, защото они ужъ научили и пронагаандирали мѣжду македонцитѣ и ги научили да се наричатъ българе. А пакъ тогава тѣ укорявали изобщо българскій народъ, заедно съ македонцитѣ че билъ много бѣденъ и простъ, че нѣмалъ нито учители, на билъ съвѣзмъ безкниженъ, нѣмалъ си дори история. Никаде Паисій не казува, че съ такива едни укоряванія тогаваншитѣ сѣрби искали да посѣрбятъ българитѣ било въ Македонія, било въ други нѣкои части; нъ на много мѣста той забѣлѣзва, че тѣ си позволяватъ такива укори, защото мислятъ и искали да докажатъ, че тѣхний народъ, както въ старитѣ врѣмена така и тогава билъ много ид горѣнъ ид славенъ отъ българитѣ. Ний ще приведемъ тука нѣколко мисли и заключенія отъ Паисиевата история. За сѣрбскитѣ хули и укоряванія Паисій говори така: „и до днесъ Сербію порицають Болгаровъ отъ безумие: мнися имъ да су више били они исперва славни съ кралевство и войска и земля отъ Болгари“. . . . нѣкои отъ нихъ и ругаятся Болгаромъ зацо су прости и не книжни въ

Отъ кѣдѣто и поглѣдната сѣрбската теория, относительно сѣрбството въ Македония, излиза проста, клѣвета фантастическа и хищническа. Освѣтъ Паницевата исторія, ний можемъ да приведемъ още съ стотини такива факти, доказателства и свидѣтельства. Достаточно е да спомѣнемъ многострадалнитѣ труженци, братия Миладиновци, Р. Жизифовѣ. Георги Динковѣ и други такива подобни. Братия Миладиновци, бѣха достаточно образовани хора за да разбератъ себе си отъ каква народность сѣ

граденикахъ, о своей привольной и спокойной жизни, но о Сербіи о его родитѣ, вы съ нимъ неразговоритесь . . . . Въ Сербіи можно часто слышать разказы о коссовой битвѣ, о царѣ Лазарѣ и проч; но въ устахъ сѣрбскаго разказчика его только сказка, и кровь слушателя не волнуется при воспоминаніи о подвижкахъ предковъ . . . . Сербія — вновь народившаяся нація, не имѣющая славныхъ преданій . . . . (см. въ N-о 23-мъ „Новаго Времени,“ замѣтку русскаго добровольца А. И. Токмачева). — Правда должна быть навѣстна — говорить тотъ же доброжелательнѣй къ сѣрбамъ свидѣтель: сѣрби — не львы, какъ о нихъ думали, а, можетъ быть, и до сихъ поръ думаютъ въ Русіи — готовы сражаться до послѣдней капли крови, за свободу свою и своихъ братьевъ — славянъ. Ни сколько можно понять изъ разговоръ съ сѣрбами они согласилсъ на войну какъ-то по ошибкѣ. „Намъ говорилъ“ разказывали многіе изъ нихъ очень навивно, что черезъ мѣсяць мы будемъ въ Костандинополь, что черезъ недѣлю же послѣ объявленія войны турди будутъ просить мира а теперь. . . . и тѣрелый вздохъ вырывается изъ груди у сѣрба. — Въ письмѣ г-жи Ел. Лихачевой изъ Сербіи, напечатаномъ въ октябрьской книжкѣ „Отечественныхъ Записокъ,“ мы находимъ совершенно сходниі показанія. Въ етомъ письмѣ говорится, что какъ сѣрбы, такъ и сѣрбское правительство не хотятъ болѣе войны и прямо говоритъ что не прѣзжай русскіе, „у насъ давно былъ бы миръ.“ Народъ никогда не хотѣлъ войны съ самаго начала, какъ только начали привозить ранихъ въ госпитали, это было ясно — они прямо говорили въ подобномъ смыслѣ. Къмъ туркамъ у нихъ нѣтъ особенной ненависти. Въ етой же корреспонденціи есть любопытныя свѣденія объ отношеніи къ народу сѣрбскаго чиновничества, вищающаго, въ себѣ — замѣтимъ почти всю сѣрбскую интеллигенцію. Путешественница пожелала проехать внутрь Сербіи что объ посмотритъ на положение бѣдновъ, т. е. жителей тѣхъ округовъ, откуда турки выгнали сѣрбовъ, болгаръ и влаховъ. Въ етой побѣздѣ, во время которой путешественница видѣла много ужасныхъ сценъ, ее сопровождалъ товарищъ министра народнаго просвѣщенія (Стретеновичъ), который можетъ быть причисленъ къ лучшимъ сѣрбамъ. Но сѣрбскіе чиновники, по словамъ корреспонденціи, даже лучшіе и высшіе крайне мало выкажутъ въ дѣла своей страны, почему названный чиновникъ былъ убѣжденъ что никакихъ бѣгуновъ не встретится по дорогѣ, что всѣ они давно разлѣщены, сыти, что все обстоитъ благополучно. На дорогѣ спутникъ нашей съотечественницы возмущеній тѣмъ, что она видѣла, хотѣлъ сейчасъ же написать объ етомъ министру внутреннихъ дѣлъ, но ничего не сдѣлалъ, „но свойственной сѣрбамъ замѣчательной власти.“ Письмо заключается словами, что сѣрби слишкомъ любятъ покой и слишкомъ способны довѣрять тому, что имъ скажетъ начальство, а послѣднее само ничего не знаетъ.“

(Изъ собраннѣхъ очерки и стихотворенія на Василъ Маркова, „на встрѣчу,“ отъ 1878 год. С.-Петербургъ).

дали отъ българска, или отъ сърбска. Ако не бѣше у тѣхъ вроденото българско чувство, че сж българе и отъ българско племе и кръвъ, не щѣха да обяватъ себѣ сп за българе, да работятъ за събужданieto на Българщината въ Македония, като български патриоти, да събиратъ пѣсни и пр. И за тойзи си български патриотизъмъ и въ тая тѣхна вѣра, тѣ станаха жертва на вѣроломството на цариградската патриаршия. Кое караше казвамъ братия Миладиновци да се борятъ за свѣстяването българщината въ Македония, ако не вроденото чувство на български патриотизъмъ? Ако бѣха хора не постоянни, съ криви понятия за своята си народность, неможеха ли да обяватъ себе си за сърби, или гърци, да не бждатъ преследвани мжчени, заточавани и най послѣ отровени, а да рахатуватъ и да иматъ слава и честь прѣдъ сърбитѣ? Защо имъ бѣше, това, гдѣто да сж скитатъ отъ градъ на градъ и отъ село на село да събиратъ и опсватъ български народни пѣспн, обичай и други?, ако не бѣше божественната искра у тѣхъ, която распали чувството на народното имъ име? Около тия години 1862—1866 когато братия Миладинови, заедно съ други македонски българе работеха и развиваха мжжка дѣятелность по събужданieto българщината въ Македония, тъкмо въ това врѣме когато князуваше въ Сърбня князь Михаилъ, послѣдната играше въ старопланинскій полуостровъ ролята на славянски шемонтъ, неможе ли тя да подкупи тия български дѣятели за да се наричатъ сърби, да си откажатъ отъ народностьта си и да работятъ въ пейната прѣголѣма сърбска идея? Или сърбитѣ тогазъ не слушаха, тогава братята сърби не знаеха ли, че въ Македония двама братия и др. се подвизаватъ въ събужданieto на българщината тамъ? Или же немаше срѣдства тогава Сърбня? Колко товари книги испроводи тогава тя въ така наречената „Стара-Сърбня“ и какво стана съ тие книги? Отговоръ нека даде г. Шишеджиевъ, който тогава бѣше учителъ въ гр. Враня.

Нъ най-ярко доказателство на сърбскій шовинизъмъ и на сърбскитѣ хищнически претенции е слѣдующий фактъ:

Помнятъ нашитѣ сънародници движението на проживающитѣ тукъ въ България македонски българе и на мѣстнитѣ българе въ началото на 1885 година. Бѣше се образувало едно мѣние мжду българската интелегенция, че чрѣзъ митинги може да се облекчи положението на македонската рая, като се иска отъ европейскитѣ сили туранието въ сила на чл.

чл. 62 и 23 отъ берлинскій конгресъ. Врѣдъ низъ Българско, въ всѣки под голѣмъ градъ стана митингъ. Цѣльта на всичкитѣ митинги бѣше една: да се молатъ европейскитѣ сили, подписавши берлинскій договоръ да принудятъ Турция за да турн въ дѣйствиѣ чл. чл. 62 и 23 отъ берлинскій конгресъ. Както видите цѣль филантропическа, предприятне благородно. Нѣ какво отговориха и какъ погледнаха сѣрбскитѣ патриоти на това човеколюбиво българско движенне? Всѣки черенъ билъ той учепъ, или простъ ше разбере, че движеннето на българитѣ бѣше за доброто и за интереса на македонскитѣ жители. Българитѣ отъ висока благородна цѣль, искаха и молиха Европа, чисто и просто да се турятъ въ дѣйствиѣ чл. чл. 62 и 23 отъ берлинскій договоръ, като мислеха, че съ това ще се облекчи неспособното положенне на нещастний македонски робъ. Българитѣ не искаха присъединеннето на Македония къмъ България. Какъ погледнаха сѣрбитѣ на тия митинги? Намѣсто да се придружатъ съ българитѣ и съвокупно да искатъ отъ европейскитѣ сили туряннето въ работа горнитѣ членове, тѣ на опаки за чудо голѣмо освѣнъ, че не подкрениха това движенне; нѣ още задружиха се съ турцитѣ и гърцитѣ да правятъ контра митинги срѣщу българитѣ. И въ тия контра митинги изрѣкоха купъ хули противъ българскій народъ! Какъ да си обяснимъ това сѣрбско поведение?! Ако сѣрбитѣ наистина, биха били братя на македонскитѣ българи и, ако въ Македония наистина живѣятъ тѣхни братя старосѣрбянци, защо не милѣятъ за тѣхнитѣ интереси? Защо не искатъ подобреннето на участъта на братята си въ Македония? Защо не ги боли тѣхъ сѣрдцето? Отъ това става явно, че сѣрбитѣ съвсѣмъ не ги е грижа за македонскитѣ жители, та поради това се сдружиха съ гърцитѣ и турцитѣ и правеха митинги за да не се дадело нѣкаква свобода на македонскитѣ жители и за да не се турятъ въ дѣйствиѣ чл. чл. 62 и 23 отъ берлинскій трактатъ. Сѣки се сѣща въ тоя случай, какво е милѣннето на сѣрбитѣ за Македония. Сѣрбитѣ въ милѣннето си за Македония напълно сж се оприличили на оная разбойница лъжовна майка при еврейскій премудрий царь, Соломона, която екложила на солмоновото прѣдложение — да се разреже на двѣ давалията дѣте. Такава ли е любовта на сѣрбскитѣ патриоти къмъ македонскитѣ жители? Като смѣтатъ македонскитѣ жители за свой братя, за старосѣрбянци защо не подкрѣниха българскитѣ митинги? Нали щѣ да бъде пакъ въ интереса на тѣхнитѣ братя, ако се ту-

решо въ дѣйствиe параграфъ 62 и 23 отъ берлинскій договоръ? Сърбитѣ, ако ги болѣше сърдцето за своитѣ ужъ „старосърбянци“ въ Македония не трѣбваше да протестирагь на българското движение, а да се радватъ и да поддържатъ, когато другъ народъ по каквито и да било побуждения се наеми да спомага на тѣхнитѣ брати. Българитѣ правеха митинги тогава, не да се присъедини Македония къмъ българското княжество, а да се даде оная свободница, онова свободническо управление, което е опредѣлено още преди 12 години отъ самитѣ велики сили, на и съ съгласнето на самата Турция.

Тогазъ защо сърбскитѣ патриоти — лукави шувенисти чрѣзъ своитѣ митинги протестираха, та си дeрeха гърлата противъ самитѣ явни като бѣлъ божи день интереси на македонскитѣ жители?

Че сърбскитѣ шовинисти патриоти, чисто и просто се гаврятъ съ нашитѣ бѣдни братия македонци, съ нашитѣ мжки и позоръ, съ нашитѣ рабски гърди, съ нашето позорно минало и настояще, че тѣхъ не ги боли сърдцето за македонскитѣ жители, макаръ и да ги наричатъ свои браца, „старосърбянци“, се доказва и отъ това, че дѣто въ сърбскитѣ вѣстници не са срѣщатъ никакви политически искания, никакви убеждения спрямо турското правителство за да се дадѣтъ на македонцитѣ нѣкакви правдини, или поще да не ставатъ въ Македония такъ визъ золуми и безобразия, каквито ставатъ сега. Въ сърбскитѣ вѣстници не се срѣщатъ и оплаквания било отъ страна на македонскитѣ жители за турскитѣ золуми, било отъ самитѣ сърби, а слѣдватъ да пишатъ „о македонии и македонциами о старо сърбии“ и пр. дивотии, нескончаеми членове и статии съ които доказватъ гаче ли нѣкой ги души за шията, че въ Македония само сърби живѣятъ, че Македония е сърбска страна, че българе имало само проагандисти, че тамъ е владѣялъ царъ Душанъ и прочее, че македонскитѣ славяни биле сърби 1).

1) Прѣди нѣколко години сърбитѣ въ своитѣ си претенции и теории относительно Македония, македонскитѣ жители, не наричаха сърби, а „славяни.“ Съга на послѣдъкъ, сърбитѣ почнаха да наричатъ македонскитѣ жители направо „сърби“ и то по палавитѣ отъ тѣхъ школата на извѣстний сърбски самозванъ историкъ Милосвичъ и Голчевичъ. Обаче по събранитѣ сърби и сега слѣдватъ да назоваватъ македонскитѣ жители „славяни,“ а не сърби Разбира се, че съ това сърбитѣ гопятъ цѣль. Тии види се съзнаватъ въ душата, че македонскитѣ жители не са сърби за които толкова грожно претендиратъ. Наричатъ ги славяни, по простата причина, за да можатъ по послѣ като се опиратъ на нѣкакви си ужъ исторически доказателства, да извадатъ заключението, че македонскитѣ славяни са много по бдижно

Братята сърби, очевидно, не искатъ да се дадѣтъ на македонскитѣ жители цѣкакви политически правдини и съзнателно кривятъ турскитѣ водами тамъ. О! знаятъ кутрпгѣ сърби, че въ Македония нѣма нито кьоравъ сърбинъ, че съ даванъето що годѣ свободица и правдини на македонскитѣ жители, ще останатъ поразени и блжснати както едно врѣме гърцитѣ за Тракия. Сърбитѣ много хубаво разбиратъ, че Македония е цѣла цѣлпничка българска и съ българе населена; нѣ тѣ иматъ хората претенция за завладевание и нищо друго. Идеята, че македонскитѣ жители сж блде сърби е нова идея въ Сърбию, не по ранна отъ 1862—1865 година. Прѣди тази дата сърбитѣ непомислювали даже, че въ Македония живѣягъ „славяне“, а българитѣ отъ Македония сж ги третипрали, или за арпаути, или же пакъ за цинцарп! . . . Прѣди това врѣме въ сърбскитѣ географии, сърбската граница се е показвала до Новий Пазаръ, а на българитѣ отъ самъ р. българска Мурава (която сърбингѣ кржстиха, сърбска Морава) се посочваше на сърбскитѣ ученици, като на образецъ на честность, трудолюбие и нестовность. Въ сърбскитѣ народни пѣсни, често се срѣщатъ думи: „Бугарски соколи“ и пр. Впрочемъ идеята, че въ Македония, живѣягъ славяни и то сърбски славяни е съвсѣмъ нова въ Сърбия и, е чисто политическа идея само покрита подъ етнографическо було. Ако бѣха македонцитѣ сърби; то сърбитѣ щѣше да подигнати питање за тѣхъ още отъ самото си освобождение у което доста македонски българе взѣха живо участие, или поне отъ 1840 год., отъ която година, почна се възражданнето на българскій народъ, който при всичко, че се нахождаше подъ турскій политическій и подъ фенерскій духовенъ яремъ, протегна ржка къмъ македонскитѣ си братя и заедно съ македонскитѣ българе почна борбата си съ цариградската гръцка патриаршия. Въ историята на освобожденнето на сърбингѣ отъ турското яго, явно се забѣлезва отъ самитѣ сърби за македонскитѣ ратници, безъ да кривятъ происхождението имъ, че е българско. Хиляди български ратници и отъ тритѣ български земи: Мизия, Тракия и Македония сж се проледи кръвѣта за сърбската независимость; хиляди българе сж си хвърлили кокалитѣ по височинитѣ на сърбскитѣ планини

къмъ сърбитѣ отколкото къмъ българитѣ и че слѣдователно македонскитѣ славяни сж сърби а не българи и защото българитѣ имали повече татарска жилка и кръвь отъ кождкото славянска и че българитѣ сж отъ татарски дженисъ . . . . .

за сърбската независимост? Въ такава една книжка, ний не можемъ да опишемъ, колко българе сж зели участие въ сърбското освобождение, отъ къдѣ се биле тѣ, къдѣ сж паднали и пр., защото цѣльта не ни е да се заривама въ исторически архиви и да пишемъ истории. Цѣльта, която гонимъ съ настоящий си скромень трудець е, да покажемъ на нашитѣ просвѣтени сънародници до колко е глуна, шоролонска, дива, безобразна, падмѣнна, луда и фудулска теория, сърбската претенция относително българска Македония и на какви основи почива тя. Достатъчно е да споменемъ за единъ македонски българинъ, чнето произхождение самитѣ сърби не криятъ. Тойзи българинъ, който въ сърбското освобождение игра важна една доста деликатна и завидна роль е Ичко войвода, родомъ македонски българинъ, отъ Воденскитѣ села. Тоя сжци Ичко е, когато князь Милошъ пращаше въ Стамбулъ за да свърже договоръ съ турскій султанъ по признаването сърбската независимост и който тѣй доблѣстно извърши ролята си. Тоя Ичко войвода е билъ нераздѣлимъ другаръ на Милошъ войвода, па още и главецъ свѣтникъ Милошовъ. Нека спомѣнемъ за хайдукъ Велко, чнето българско произхождение сърбитѣ криятъ, който е билъ първъ войвода въ сърбското въстание, който при зацита на родното си мѣсто, Неготинъ геройски надналъ, като изпълнилъ кѣтвата си тържественно казана: „*Главата си давамъ, а Неготинъ не давамъ*“.

Сърбитѣ въ своитѣ хищнически похождения относително Македония, не признаватъ, че тамъ една малка часть има българе, ако не всичка Македония. Инатѣтъ е толкова големъ, заслѣнителността имъ е такава мрачна, похожденияето имъ толкова Доигъ Кихотско, щото ги прави смѣшнии прѣдъ цѣлий свѣтъ и прѣдъ най проститѣ смъртни. Несъмнено е, че гърцитѣ сж биле отъ памти вѣка и до днесъ по големи врагове на българската народностъ, непримирими душмани на българското плѣме, които му сж нанесли толкова золуми и рани, тия гърци казвамъ при всичката си враждебностъ спрямо българското плѣме, признаватъ, че въ Македония има българе, че по голѣмата часть на Македония е населена съ Вулгарофони, т. е. българогласни, а сърбитѣ не: цѣла Македония „не е ништа друга“, освѣнъ населена съ старосърбянци подъ турцима. Извѣстний гръцки исторографъ. Пашаригололо въ познатото си съсичение за европейска Турция, искарева българитѣ въ Македония до 600,000 хиляди, които ужъ биле не българе, а вулгарофони

(българогласни), а саде чисти българе, до 250,000 хиляди.... А г-нъ Гопчевичъ въ своето си съчинение за Македония, не вижда въ Македония нито единъ българинъ, освѣнъ тукъ тамъ пропагандисти българе прише отъ София и Пловдивъ¹⁾. Нъ забатачени въ тията сърбски умъ, немогатъ да разбератъ или просто не искатъ да разбератъ тая история, потвърдена и отъ гърцитѣ, които сж толкова голѣми душмани на българското плѣме! При всичкитѣ си старання сърбитѣ за да посърбятъ Македония, при толковато си трудове, като още преди освобожденнето на България така и слѣдъ освобожданието ѝ, сполучиха ли въ пѣщо? Къдѣ имъ сж сърбитѣ въ Македония? къдѣ имъ сж училищата тамъ? Къдѣ имъ сж църковнитѣ общини? Колко сърби сж станали жъртва за сърбската идея въ Македония отъ турскии фанатизъмъ и варварщина и отъ гръцкото лукавство? Нека покажатъ баремъ на единъ за да млъкнемъ, за да унемѣемъ. А знаятъ ли унесенитѣ сърби колко българе сж станали жъртва, както преди освобожденнето на България, така и слѣдъ освобожденнето ѝ, въ Македония на турскии фанатизъмъ за *българщината* и за *българската идя*? Ако не знаятъ това братята сърби, колко българе сж станали жъртва за българската идя въ Македония, колко българе сж опитали въжето, колко българе се раскапахъ въ историческата кръвна кула въ Солунъ и Диярбекирскитѣ тъмници, цѣка понитатъ свонитѣ консули въ Солунъ, Битоля и Скопье и да ся научатъ. Защо го правятъ това българитѣ въ Македония о, заслѣпени фалдаксани, петрезви, луди и шоролопчи сърби? ако не бѣше вродената черта у тѣхъ на българското чувство отъ памтивѣва, че сж българини отъ българско плѣме? Кавжайте де вне бухали на пощта, изгубени и луди сжщества! Или мислите ви за

1) И тия пропагандисти българе отъ София и Пловдивъ, погрѣшно види се г-нъ Г. Гопчевичъ нарича българе въ огромното си съчинение, печатено на нѣмски и сърбски язици. Защото спорѣдъ научнитѣ наслѣдвания на умника, Милоевичъ и компания, етнографическитѣ сърбски предели се простирали до р. Марица съ цѣла Тракия до Бѣло море. Въ правий смисълъ на думата, каже тоя сърбски дудетинъ, ако на тоя Божий свѣтъ, ако на това земно кълбо има да сжществуватъ неиде българе, то е татъкъ къдѣ Търново, до Варна, на които числото впрочемъ въ всякой случай не възлизало до 250,000 хиляди. Види се историкътъ (sic) Гопчевичъ при обикалянето си въ Македония, не е ималъ предъ видъ теорията на сѣбрата си Милоевича и съчиненията му, та погрѣшно (за срамъ на сърбството) е наректъль пришлитѣ българе отъ София и др. градове за български пропагандисти въ своето съчинение. Очевидно е, че той е сѣркаль въ този случай, защото съ това той нанесе ударъ на Милоевичовитѣ теории . . . Колко аджаба го е клѣлъ Милоевичъ и компания. Сърбски лудории и дивотии! . . . . .

толкова прости и наивни македонскитѣ българе, та да не разбиратъ отъ вашитѣ хищнически шоролопства и похождения? Кажете ви о сърбски шарлатани и разбойници въ балканский полуостровъ, колко македонци ужъ ваши брати има въ Сърбия? Колко чиновници, колко офицери и най послѣ колко работници и търговци? А знайте ли ви о жалки сжщества колко македонци има въ България саде службани? Защо не дохождатъ въ Сърбия да ставатъ голѣмци, като ги толкова обичате а дохождатъ тукъ въ България у дома си у тѣхъ си? Или тамъ у васъ да дойдатъ неще ли имъ дайте чиновнически кресла, както направихме съ ученицитѣ отъ солунската гимназия конто излягахте съ триста обѣщания и ги прекарахте въ бѣлградската велика школа? Нали ученицитѣ, хранихте, обличахте и като очитѣ си глѣдахте, защо послѣ ви залѣпиха такъвъ нравственъ шамаръ, щото въ шашардисванието си и лудостта си бѣхте готови, ако можехте да удавите България въ чаша вода и да ѝ отворите война? Защо послѣ толкова грижи и обѣщания да ви оставатъ тия ученици? Или ще ги упречете и ви, както правятъ нѣкои тукъ наши недодѣлани и прости сънародници, че македонскитѣ българе били келенпирджии и, отъ соятъ на извѣстното уйдурдисано изречение „ако ми дадешъ пари ке стана бугаринъ“? Нѣ тъкмо за туй ще отговоримъ на сърбитѣ, че отъ повечето, главатаритѣ македонски българе сж противъ криво или лѣво на днешното патриотическо българско правителство и не му съчувствуватъ. Даже нѣкои отъ тѣхъ кипятъ въ тъмница за тази си идея. Достатъчно е да спомѣнемъ долната листа: Д. Ризовъ, Тр. Китанчевъ, Д-ръ Калатиновъ, Д-ръ Помяновъ, Д. В. Македонски, А. Карагюловъ и пр. и пр. ³⁾

3) Намъ не бѣше цѣльта тука да говоримъ за нѣкои наши македонци, сънародници, какви убѣждения иматъ и да спомѣваме имена. Обаче неможехме да скриемъ факта, че нѣ разбранитѣ македонци българе вършатъ противното отъ онова, което мисли българското правителство. Напримѣръ поведенито на в. „Македония“ не е ли просто прѣдателство спрямо интереситѣ на македонскитѣ българе? Нейнитѣ статии за възстание въ Македония, накарата турского правителство да погледне съ криво око на българската ексархия, на туко що забравениитѣ и затворениитѣ рани на Турция, — вслѣдствие на съединението ни съ Румелия. Въ нитиреса на нашата родина е, да бждемъ тѣсно свързани съ българското правителство, накаръ и то по нѣкогашъ и криво да мисли по македонскитѣ ни работи. . . . . Трѣбова искрено да го освѣтляваме, ако се имами за родолюбци и патриоти, а не да се държимъ, като слепецъ за тояга и че св. Петко пади, св. Петко гасии !.

Сърбитѣ, като се мъчатъ да докажатъ, че етнографически ужъ Македония била сърбска страна не забравятъ и филологията. Напиства единъ отъ справедливитѣ мотиви, по който трѣбвало би да се рѣшава, дали единъ народъ принадлежи на тази, или онази народностъ, е и языкътъ. Ако единъ народъ въ една страна, където и да била тя, говори ли, по български, трѣбова да се считатъ за българе, говори ли по сърбски за сърби — по грѣцки за гърци, при всичко, че и мѣжду най ученитѣ културни народи въ Европа, които иматъ отъ вѣкове изработенъ языкъ, пакъ пѣможемъ да намѣримъ единъ такъвъ народъ, езикътъ на когото да е префиненъ, чистъ, тъй както си е билъ отъ първо. Народитѣ, които иматъ, съприкосновение единъ други, поради търговски економически, политически и други причини, винаги, единъ друго си заемствуватъ думи, безъ обаче да си изменатъ народността. Сърбитѣ, които не сжмѣно, иматъ отъ насъ по добръ изработенъ езикъ, пакъ на много мѣста употрѣбляватъ турски думи, които у насъ, ако биха се употребили отъ най простиѣ селенинѣ, ще възбуди смѣхъ мѣжду събеседницитѣ си. Сърбитѣ казватъ „кашикъ“ „чанакъ“ „луртъ“ и пр., безъ обаче да сж станали турци, или да притежаватъ нѣщо турско. Нъ и отъ къмъ языкътъ погледнато на македонскитѣ българе не прѣдставляватъ въ нищо сърбско, безъ да се глѣда на шовиниститѣ сърби и на тѣхното фалишвикиране. Известно е, че отъ всичкитѣ славянски плѣмена, само българското плѣме е което употрѣблява буквата ж. Само буквата ж е достатъчна да чупи главитѣ на сърбскитѣ шовинисти и на славистътъ, подкуенитѣ отъ сърбитѣ руский въ Солунѣ консулъ Ястребовъ. Македонскитѣ българе, казватъ: гърди, жбн, кръсть, жгга, жрпа, жрза, жрне, жба, ржа и пр., а НИКАДЕ, СЕ НЕУПОТРѣБЯВА о, или у, свойственно на сърбското наречие. Даже неврокопчанитѣ, прилѣичанитѣ и костурчанитѣ, говорятъ на таково българско, чисто и звучно наречие, щото го нѣма нийде по освободена България. Който иска да се увѣри въ това, нѣка прочете напечатанитѣ пѣсни отъ заслужелиѣ на българщината Верковичъ „женски пѣсни македонскихъ бугаря“, напечатани въ сърбската държавна печатница въ Бѣлградъ съ помощта на една сърбска княгиня и сборника на братя Миладиновци ⁴⁾, който за съжаление е станалъ много кжтъ и почти редкостъ ⁵⁾.

4) Единъ мой приятель ми събщи, че важенъ материалъ за обнародване и

5) Прѣзъ 1887 год. когато стана отпразнуванито 25-годишнината отъ нд-

Гърцитѣ и елленизмътъ за Македония.

Въ 1453, победоноснитѣ турци тържествено прѣвзеха византийската столица, Костандинопулисъ. И подиръ паданъето на Цариградъ, гръцката държавна идея, която бѣ гачъртана и олицетворена отъ императоритѣ, сѣга прѣвипна въ наслѣдне у цариградскій гръцкый патриархътъ, който имá щастието да ся задържи още отъ началото и на когото отъ новитѣ завоеватели — Султанитѣ му се дадоха нѣкои черковни, вътрешни привилегии и правдини. Слѣдъ покорението на българската столица Търново, цариградркый патриархъ успѣ да уничтожи търновската независима патриаршия и да распрати свои архиереи и митрополити на всѣкаде по тритѣ български страни: Мизия, Тракия и Македония. Сжщата грозна участъ постигна въ минадий вѣкъ (18) и охридската независима архиепископия, а така сжщо и инекската, така щото когато въ началото на сѣгашии вѣкъ се разбуди гръцката народностъ, а заедно съ това и неговата „вѣлика идея,“ гръцкото слово по черкви и училища се слушаше почти поврѣдъ въ старопланинскый полуостровъ, освѣнъ въ нѣкой заглѣхнали мѣста у които мъчно можа да прѣгази гръцки кракъ. Гърцитѣ въ ожиданието си да видятъ възкресванието и въстановлението на погребената византийска империя, мъчеха се, (както и до нейде сполучиха) да уничтожатъ всички проявления на нашъ самобитенъ народенъ животъ и да погърчатъ населенията съвсѣмъ.

Ето какъ се изражава за фанариотитѣ, почтений руски исторпографъ, Гулубинскый:

„Фанариотитѣ (които получиха названieto отъ цариградскый кварталъ фанаръ, или фенеръ) станаха за славянството въ балканскый полуостровъ, а *особенно* за българското славянство такиви бѣдствия, които не отстѣпваха на притеснението

доста едричавъ отъ народни умотворения, събранъ исклучително отъ западна България, цнатъ непознатия намъ македонскый българинъ, К. А. Шапкаровъ спронахъ и доста дѣятеленъ македонски дѣятель. Ний съ нетърпение очаквами да видимъ напечатанъ трудътъ на господина Шапкарова, изводи отъ когото срѣцами обнародвани тукъ-такъ по переодическитѣ списания.

чешическата смъртъ на братия Миладиновци въ Срѣдецъ, министерството бѣше рѣшило и бѣше отпустнало нужнитѣ сумми за препечатванието на Миладиновий сборникъ и за тази цѣль бѣше наговарило българското Книжно Дружество въ Срѣдецъ. Отъ тогазъ има почти четири години, а нищо по това, нито се чу, нито пакъ се видѣ! . . . . .

отъ самитѣ турци; тѣ не само истошаваха и най послѣднитѣ материални и нравствени сили на народа; нѣ станаха страшни и за самото негово сществуване. Тази безнаравственца община, забѣлѣзва този историкъ, на природния византизъмъ — тѣзи интригантни, на които всичкото дипломатическо искусство състои отъ силѣтни и клѣвеги всичката система на управлението въ панамиране срѣдства за лично обогатяване, бядоха залепени съ позоръ отъ всичкитѣ писатели безъ изключение, които поне колкото и да е, се касаеха до тѣхъ, (сж писали за тѣхъ). Лукавитѣ фанариоти станаха страшни съюзници на турскитѣ притиснения; тѣ бѣха отчаяни дѣятели на турското правителство, неговни банкери драгоманни въ дунавскитѣ княжества, тѣ бѣха господари, въ България епископи, въ цариградъ патриарси. Църковното управление стана просто откупъ“.

А единъ прусски консулъ прѣзъ 1779 год. ето какъ описва фенеръ: *Ca quartier est la demeure de ce qu'on appelle. La noblesse jreceue tous aux dépenses des princes de Moldovie et de Valachie. C'est une université toutes les sceleratesses, et iln existe pas encore de lanjue assez riche, pour donner des noms á toutes celles qui s'y conmetent. Le fils y apprend de bonne hevre á as gassiner si adroitement qu'il ne gaurait etre poursautvivi. Les intrijues, tes cabales, l'ypocrisie trahison, la derfidie surtout l'art d'sxtorguerge l'arjcent be toutes mains y sont enseijnés meothodeguement.“*

Другъ пакъ Русски писателъ, Д. Поповъ казва: „Фанариотската иерархия безъ да знае нито язка нито обичаитѣ на народа, безъ да се погрижи за неговитѣ нужди и като го призираше, обираше българитѣ всѣкакси и за да лиши народа даже отъ съзнание на своето положение по духомъ на турското управление поддържане въ народа невежество, унищожаване славянското богослужение, като въвеждаше непонятната за народа гръцка литургия даже въ послѣдне врѣме съ голѣма злоба прѣслѣдваше българскитѣ училища като принуждаваше да се учатъ само по гръцки истребваше българскитѣ книги и ръкописи и въ заключение караше бѣдниятъ народъ да исплаща тѣхнитѣ прищевки (нередко най гнуснитѣ) и удоволствия. Всичко това се съпровождаше съ най голѣмо и съвсѣмъ не иерархическо, нехристиянско презрение къмъ народа. Грабителството на фанариотитѣ не знаеше никаква мѣра; робството на народа и невежеството бѣха свършени, въ най пълний смисълъ на думата.

Другъ нашиъ писателъ, автора на статията „Мати България“ говори за фанарититѣ и казва: „Симоновховото богопротивно очарователно волхование; предателя — Иудиновото христореданне и Анна-Канхоровото христокупуване саддукео — фарисейское мудрованне, велзевуло — сатанское бѣснованне, ядоуτροφное и душепогубное преобразено сонмишно — фратрическо грекоковарство! Адъ и погибель! Тарторская пропасть!“

И за да сподучатъ и осъществятъ такава една идея, гърцитѣ имаха всички срѣдства подъ рѣка. Нѣ колкото и да имаха голѣми срѣдства пакъ номожаха да направятъ опова което извършиха въ Македония и нѣкои части въ Тракия. Елленизмътъ въ Македония пишае под похватно, под вещь под хитро и под лукаво; затова и тамо той — гърцизмътъ бѣше заловилъ под голѣми корени отъ колкото въ северна България. Нѣ освѣнъ гърцкото вѣщо пишанье въ Македония, послѣдната се нахожда и въ географическо положение, въ благоприятни условия за гърцитѣ отъ колкото северна България. Отъ една страна Македония бѣ наводнена съ разни чернокаци калугери исплудвали отъ благочестивий Атонъ, който на дълъж и на ширь въоружени съ разни антики, като кръстета, пѣкони, патрахили и пр. првновѣдваха на безглавний македонский българинъ величието на патриаршията и нейнигѣ ужъ свещени камиляфки и рѣжави, а пакъ южната страна на Македония бѣ погазена отъ разни доктория, даскали, които прѣтнѣваха престо-то население въ гърцката мегали идея. Под живитѣ, по богатитѣ и по сжбуденитѣ македонски българе, още въ началото на настоящето столетие (19) бѣха уже преварени въ гърцки стомахъ, гордѣятъ се съ гърцкото сѣ име, и сж най яркитѣ защитици, работници и проповѣдници на елленизмътъ въ Македония. Много отъ такивито българе сж преселени въ Атина, къдѣто вѣртятъ голяма търговия, а други пакъ занимаватъ високи държавни служби. Даже има македонски българе, които въ Гърция сж бивали министри. Достатъчно е да споменимъ прочутата фамилия на *Ламбосъ Вулгарисъ*, която и до днешенъ день, въ гърцкото кралевство, играе една доста завидия роль.

Ядовититѣ жили на цариградската гърцка патриаршия, нейнитѣ вѣдикондейши намѣрения, златнитѣ ѝ сѣнища, за да види въскрѣсенала на босфорьтъ старата византийска империя въ свѣрска съ гърцкото въ Атина правителство отъ началото на настоящий вѣкъ, уничтожиха, умъртвиха всичко българско.

всичко народно живо и дѣятелно, което можеше да напомни на българитѣ и български народъ за тѣхното минало, тѣхната националностъ. За да обезглавятъ народа, тѣ фанариотитѣ, нищо не оставиха, прѣдъ нищо сж не спираха. Отъ това можемъ да заключимъ, че въ врѣме на гърцкото възстанѣе 1812—1821 г. сж взели толкова, дѣятелно и живо участие македонскитѣ българе, та дори важниятъ центръ на гърцкото възстанѣе билъ е, или се е прѣдполагалъ да стане въ Македония; нѣ което не можело да стане, да успее, поради узнаването и натискътъ на мжсърдията, Мехмедъ Али Паша. Въликодѣпния спомѣнителъ въ гърцката столица Атина, въздигнатъ въ честь и слава на единъ отъ гърцкитѣ главатарии, по освобождението Гърция, който юнашки сж е борилъ за гърцката независимостъ, е тоже македонски българинъ родомъ отъ Воденскитѣ села.²⁾ Гърцитѣ само окончателно на фамилията му

2) Тойзи е прочутиятъ Марко Бѣчваровъ, а спорѣдъ гърцитѣ, Марко Бочарисъ който съ около 300 отборъ момчета закла Ибрахимъ паша въ една нощъ тѣмъ като рогъ, въ шатѣрътъ му, а послѣ биде убитъ отъ хората на тоя паша. Ибрахимъ паша съ тѣжка война отъ арнаути и арапи бѣше потеглилъ за Гърция съ особенъ царски султански ферманъ, щото еднажъ за всекога да се расправи и съ възстаналата рая. Той твърде исторически закла пашата, вътре въ чадѣра му. Отъ вечертъта още бѣше научилъ турскии сигналъ (парола). А познато е, че тогазъ турцитѣ още не сж имали редовна войска. Така, като научилъ турскии сигналъ, отбралъ до 300 момчета и тръгналъ за въ турската ордина. Миналъ покрай всичкитѣ отбрани отъ него и ги попиталъ: ако нѣкой отъ васъ се бои, то да се върне, да не дойде съ мене, ни единъ юнакъ се не върналъ. Като доближилъ до първата турска стража караула го попиталъ кой е и дѣ отива? а Марко Бѣчваровъ отговорилъ „саурие“ (тѣи билъ сигналътъ нея нощъ) и го оставилъ свободно да мине прѣвъ ордината до гдето стигналъ до самия пашовъ чадѣръ, уби вратаря арапъ, влѣзе вътрѣ въ чадѣра и закла пашата, подиръ което турцитѣ се научиха и го убиха. Спорѣдъ предаванетоъ, той билъ отъ село Буфо, Воденска каза. Въ края на 18-то столѣтие неговитѣ родители сж се преселили въ Гърция — Пелопонесъ. Тогазъ Марко билъ малко момче. А причинитѣ на изселванетоъ били слѣдующитѣ: Дощлъ нѣкой си разирителъ турчинъ, аянинъ въ Буфо и накаралъ дѣвцитѣ срѣдъ селото да му играятъ, а които харесвалъ викалъ я да го черпи съ прѣварена ракия. Мѣжду нѣколкото можи що харесалъ аянина, сѣстрата на Марка, най много харесалъ и заповѣдалъ на селскитѣ първенци вечертъта да му я доведатъ тамъ кдѣто билъ коидасалъ. Щомъ се стъжвило селскитѣ първенци отишли у кѣщата на Бѣчвара, марковий баща, за да искатъ дѣщеря му за аянина. Бѣчвара наместо да имъ даде дѣщеря си, обругалъ ги испроводилъ. Тогава аянина испраца нѣколко отъ семейнитѣ си за да взематъ момята на сила. Обаче бѣчвара ги събѣкалъ съ помощта на двата си братия, като прѣдварително ги прѣкаралъ въ кѣщата си, кдѣто ужъ ги канѣ да имъ сторн тесния дѣщеря си. Подиръ това, той заедно съ братята си отишалъ кдѣто билъ аянина та и него заклалъ. Послѣ прибралъ дѣцата си и съ помощта на овчари — каракачани, които обикновенно дохождатъ лѣтно врѣме и се заселилъ въ Гърция.

сж измѣнили. Отъ Марко Бжчваровъ; тѣ сж го нарѣкли, Марко Бочарисъ. Тогава, съ исключение на простата масса, която мжлчеше и се таеше, нѣмаше въ Македония по нѣ 10 души, събудени граждани, които открито да се наричатъ българе и дързостно да защитяватъ националното си име. Адската замисль на фенерската патриаршия всичко бѣ пометила. Даже въ непристъпний Охридъ и Дебръ, гдѣто отъ памти вѣка сж е чело и слушало по черквитѣ и училищата българский языкъ и, тамъ по едно врѣме развратний кракъ на гръцкий калугеръ бѣ успѣлъ да омърси праговетѣ на черквитѣ и манастиритѣ. Още повече гръцитѣ и гръцкитѣ патриоти наирѣгнаха силитѣ си въ Македония тогава, когато видѣха, че е невъзможно да простратъ границитѣ на любимата си Еллада дори до балканитѣ — завѣтна идѣя на гръцката патриаршия и елленското правителство. И, когато горѣ-долѣ се убѣдиха, че това е невъзможно, при всичко че употрѣбиха голѣма борба, хитрость и лукавщини, свойственни само на гръцитѣ, удариха съ цѣлий си трупъ въ Македония. Днесъ гръцитѣ глѣдатъ само на Македония, ако и да не искатъ още рѣшително да повѣрватъ, че Тракия съ крайбрежията ѝ е безвъзвратно изгубена за тѣхнитѣ заспали и златни сжнища. И дѣйствително подиръ сѣревнователнитѣ напяржания на Австроунгария, Гърция е една отъ опаснитѣ конкуренти за завладяване Македония. И, не трѣбва да се чудимъ, ако единъ день видимъ Гърция въ Македония.

При всичкитѣ авторитетни и исторически трудове на нѣколко европейски синсатели, историописци и етногафи, Европа и до день днешенъ, не е успѣла още окончателно и положително да се убѣди и повѣрва, че Македония е чиста българска страна, че тамъ живѣятъ българе. Още има мѣста въ Европа, която слѣпо вѣрватъ, че въ Македония живѣятъ Гърци и че тая страна е гръцка страна. Въ шепата погръчени, гръкомани българе и въ шепата погръчени ципцари, тѣ глѣдатъ въ Македония, като на гръцка страна. Гръцката дипломация и патриоти, подобно на сѣрбскитѣ, по никакъвъ начинъ недопускатъ, нето дума да се каже, че единъ день политически Македония може би да принадлежи на друго нѣкого, освѣнъ тѣмъ. Нѣ мѣжду тѣхъ има и едно твърдѣ малко, незначително число разумни хора, съ по събрани и ограничени претенции, които иматъ скромното желание и убѣждение, че Македония до р. Струма, Битоля и р. Вардаръ, неможе единъ день

да не принадлежи на Гърция. Елада е съвлично историческо минало, казват гърците и техните патриоти писатели, и това е достатъчна причина да им се даде Македония,¹⁾ да им се приготви бъдеще.

Когато почна възраждането на цѣль български народъ, тѣжко тогава, почна да се клати, спящата българщина въ Македония. Тогазъ, когато цѣля България потрепна отъ янкеседжийствата, золумлудитѣ и безнравствени животъ на гръцитѣ владци, тогава и отъ Македония почнаха да се разбудатъ отъ летаргическия сънъ и македонскитѣ българе. Тогѣва въ българска Македония — Стара България — се родиха и изникнаха нѣколко недобити македонски българе, като братия Миладиновци, К. Р. Жинцифовъ, Георги Динковъ и пр. и пр. съ жельзвни характери, които съ единъ замахъ искаха да отхвърлятъ първо фенерското расо, та послѣ и яремътъ на чалмата. Отъ високо патриотическата дѣлелностъ на тия заслуживши труженци, тукъ-тамъ почна да се проявява български духъ въ Македония, да се отварятъ български училища тамъ. Въ едно кратко врѣме се отвориха, изникнаха тамъ нѣколко порядъчни училища. Обаче подиръ рѣшенieto на чърковний въпросъ, слѣдъ въстържествуванието на български народъ и адобиванието на пълна чърковна независимостъ — Екзархията, българщината въ Македония възъ да папръдва съ исполински крачки, съвсѣмъ бързо. Общинитѣ въ Македонскитѣ градове и под голѣми села, бѣха долѣ-горѣ организирани. Даже въ три македонски градове имаше и български митрополити — владци, спечедени съ дълги борби и съ скѣпи жъртви. Ний нѣма да съгрѣшимъ, ако кажемъ, че тогава *цѣля Македония*, почна да се движи по български, да се стрѣми въ всичко и къмъ всичко щото е въ интереса на българитѣ, на български народъ. Бѣше почнала кървава борба българщината въ Маке-

1) Бившия английски премиеръ-министръ Гладстонъ, приятеля на истинитѣ християни, населяюща старопланинскій полуостровъ, въ едно угощение отъ свои приятели съпартизани у което присѣствуватъ и еленскій въ Лондонъ дипломатически консулъ е казалъ, че бъдещето на Гърция е въ Мала-Азия. И наистина, колко е справедливо това възрѣние на английскій патриотъ и филантропъ, Гладстона? Каква благородна идея за гърците? Гърцитѣ патриоти бъдещето и вѣличieto на Елада, трѣбва да дирятъ въ Мала-Азия и Анадола, мѣжду толкова гатъ каракални, лали и др. отъ гърца народностъ, а които незнаятъ „гри“ да кажатъ гръцко. И напѣето по българска Македония да прахосватъ немновѣрни сумни за погрѣвяние българитѣ, трѣбва да свѣстатъ еднокръвнитѣ си братия въ Трапезондъ, Кесаря и пр. и тамъ да пропагандиратъ . . . . .

дония съ гърцитѣ. Тя бѣше добила вече сила и срѣдства сама и сполучливо да води борба съ фанарититѣ, гдѣто на много мѣста позорно испѣди гръцки владници отъ църквитѣ. Въобще помѣжду македонскитѣ българе бѣше се повдигнала навѣстна интилигенция, която разбуждаше и подклаждаше македонскій българскій духъ, която бѣше отворила наврѣдъ български училища, първоначални, нейде двукласни, вечерни и недѣлни и която доста вѣщо защитяваше българскитѣ интереси и ржководеше простата масса. Наврѣдъ въ Македония бѣха се появили народни учители, които тихичко, скромно и безъ шумъ работеха. Въ първий мирски и народенъ съборъ, който се събра въ Цариградъ по урежданието на църковно-народнитѣ работи и Екзархията, бѣха взели участие и македонски българе. Всичко вървеше по установеній пѣтъ, по начертаній планъ отъ находящитѣ се тогазъ българе главатаре въ Цариградъ отъ всякитѣ краища на цѣлокупна България, които извоюваха църковната независимостъ, заедно съ екзархията. И всичко това така вървѣ до послѣдната русско-турска война. Подиръ войната и подиръ освобождението една частъ отъ българското отечество изъ подъ турското иго, или по добрѣ казано подиръ подписването на берлинскій ареопакъ, като на пукъ на българщината въ Македония, всичко тръгна назадъ, наопаки. Тая война дойде та отъ джно развали, разруши, унищожи, разсипа всичко що бѣ приготвено отъ македонската интилигенция съ толкова мжки, трудове и жертви. Едвамъ събудената българщина, съ бързината на молнията, увѣхна, угасна, загина. Тѣмко при надвечерието на берлинскій конгресъ, когато щѣха да се турятъ въ работа, въ дѣйствиe, изработенитѣ по рано още отъ събиранѣето на берлинското събрание, проекти отъ Лордъ Биконсифилдъ и н Андрани, бѣше се появило едно бързо и сериозно движенне мѣжду срѣдата на българскій народъ ¹⁾, че Македония може да се освободи съ ножъ. Въ София, въ Пловдивъ и въ другитѣ градове низъ Българрия, образували се бѣха дружества, цѣльта на които бѣше: освобождението на Македония. Даже нѣколко чети подъ прѣдводител-

1) Врѣдъ тогава низъ българско, бѣха ся образували комитети и македонски лиги, за освобождението на Македония. Такъво движенне тогава си имаше мѣстото, защото Турция издѣхваше и очевидно тия чети щѣха да помогнатъ на Македония. Обаче „братята русси“ ужъ по висши съображения, спрѣха нахлуването на оние чети въ Македония, като и не позволиха отиванieto въ Берлинъ на избранитѣ трима българе, отъ българския народъ за берлинското събрание.

ството на нѣкои дървошни войводи, бѣха минали въ турско и показаха чудеса отъ храбрость. Нѣ руската дипломация бидѣ побѣдена въ Берлинъ и по нейнитѣ съвѣти, спрѣ се, македонското движение. Сѣ около туй врѣме една часть отъ македонската интелегенция, остави Македония. дойде да се прилѣпи съ волентирскитѣ чети, които се готвеха да нахлуятъ въ Македония. Гърцитѣ чува това и се възползуваха отъ случаятъ. Благодарение на нашата вишквавость и откровенность, гърцитѣ сполучиха да прѣдставятъ положението на турската империя и да вдѣхнатъ на държавнитѣ ѝ мѣжбе идѣята, че най голѣмата опасность на Турция е дохождала отъ българскитѣ народъ, че българитѣ сѣ най опаснитѣ врагове на турската държава и, че българитѣ сѣ които ще довършатъ Турция. И почна се онова канско нищение въ Македония, което трая до края на 1883 год. Турскитѣ башибузуци, тѣ нареченитѣ „геги“ и арнаути, ровеха по селата, като на ханджийска градина. Всичко живо, дѣятелно, разбудено, се изпозавори, натѣшка се въ историческата солупска „кула“ — *капли куле*, проводи се въ заточение въ пустий Диярбекиръ, въ Ангора и другагѣ. Пдпървичкитѣ българе въ Македония, които едва-едва, бѣха дошле до народното съзнание, се испоплашиха, млжкнаха, занемеха. Македонскитѣ българе скжпо и прѣскжпо отплатиха освобожденнето на своитѣ братия. Слѣдъ безпристрастний (sic) берлинскитѣ договоръ, всичко се затече, всичко падна на врѣдъ на македонскитѣ българе за да ги задунитъ. Цѣла Македония тогазъ ¹⁾ бѣше се обърнала на кръвави олелии. И пакловадени българитѣ отъ гърцитѣ, почна се онова мапафско разграбване селата. Даде се просторъ на дивитѣ арнаути да роватъ по селата, като по хаджилжкъ. Не остана българска хижка, не опозорена,

1) При всичко, че и сега не е розово положението на нещастий и живий заровений македонски българины. Башибузуцитѣ и турскитѣ зодуни, както сѣ добрѣ известни на нашитѣ сънародници, продължаватъ да си слѣдватъ явно или тайно. Турчинъгъ скотъ изникна, скотъ и ще да ире. Турчинъ, редъ и справедливость сѣ двѣ противоположни нѣща като Декемврии съ Май. Може би турскитѣ управители и държавни мѣжбе въ Цариградъ, да не лѣжатъ на този абѣлъ, да сѣ се ваагичисали отъ тая еничерска, варварска и губителна политика за Турция; нѣ истинитѣ каймаками, аги и бейове слѣдватъ оная дребейска и гнусна политика, която изведе главата на Турция, раскопа я и я прѣтълчи о двѣ като прѣбита зния. Тая сѣщата политика, ако цариградскитѣ дипломати не свѣржатъ рацѣтѣ на провинциалнитѣ чиновници и аги, ще растури Турция, ще я завре въ днѣ земя въ къртичина дупка. Едни въспоминания ще останатъ за нея, на дивотия, еничерство, варварщина, насилна и позоръ. И, единъ день сиромашкитѣ теглила и клѣтви ще бѣдатъ чути отъ всевишнѣи и Турция ще глѣдами да се търкала нитъ азиатскѣ.

не омърсена и не ограбена отъ келовитѣ арнаути и крас-тавитѣ мааджири. Десетки невинни дѣвници, бѣха заробени и завлечени при нѣкој бей, ага, или папа за изпълнение и удо-влетворение на скотскитѣ имъ страсти. Колко тогава бѣдни хо-рица станаха жертва на турскій фанатизмъ, подклажданъ отъ фанариотитѣ гърци?! . . . . Колко и колко невинни българе се испозаториха и послѣ спроводиха въ Ангорскитѣ и Дияр-бекирскитѣ пустини, само защото имаха дързостта и смелос-тѣта да се нарекътъ българе! . . . . Колко бѣдни свещени-ци и народни учители, бидоха бити, заплювани, драпи и за-клани отъ турскитѣ тогава власти! . . . . Колко скромни и на-родни труженици станаха жертва на лютий ятаганъ на полуди-вий албапецъ? . . . . Продължавамъ. Турскитѣ власти, заедно съ гръцкото духовенство и турското население, започнаха да глѣдатъ на македонскитѣ българе най лошо. Вѣднага слѣдъ войната на западна България (разбирай Македония) не остана българска интелегенция. Училищата вдигнати съ толкова мжки, трудъ и жертви се испозаториха. Остана само безглавната проста масса, която бѣ готова всичко да приеме, само и само да се сирѣтъ турскитѣ янкеседжийства и водумлуци. Съ про-гонването на македонската българска интелегенция, не оста-наха свѣтнини, или никакви общини, не останаха търговцитѣ, по заможитѣ граждани, които бѣха прѣди войната. Пд жи-вичкитѣ, по събуденичкитѣ и по деятелнитѣ българе, неможе-ха да останатъ да живѣятъ въ отечеството си, защото имаше ножъ, заточение, ятаганъ и бѣсидка. А ония, които имаха смѣ-лостѣта да останатъ, бидоха прокарани прѣвъ Бѣло-Море, на поселение въ ападолскитѣ твърдини. Вѣднага слѣдъ заклюва-нието на Турция съ подписването на св. Стефанскій дого-воръ; тя се растрезви и пооконити въ Берлинъ. И когато бер-линскій ареопагъ тържествено повдигна Турция отъ ямата, у която бѣше я заврѣлъ св. Стефанскій договоръ, отъ къртична-та ѝ душка, политиката на послѣдната бѣше: да остави маке-донскитѣ българе безгласни, обезглавени, безъ органическа жива частъ, да исчезне, да растури българската интелегенция, да не съществуватъ първенци, търговци, богатички българе, да ос-татъ само безживогната, безкръвната, безглавната проста масса, простия народъ, съ когото човѣкъ лесно може да се расправи, лесно може да се прѣтопява и да се прѣварва въ чужди сто-мани и унищожава. И българска Македония, веднага слѣдъ берлинскій договоръ се оказа, пуста, нѣма, безъ интелегенция,

безъ народни учители и безъ главатари. Българскитѣ черкови и училища се изгвориха. Врѣдъ по Македония гръцки училища се отвориша и введе се у тѣхъ еленскій языкъ. Сжщата участь постигна и черквитѣ. Всичко що имаха спечелено българскитѣ отъ началото на възражданieto си до послѣдната война, изведнажъ се изгуби, се унищожи, слѣдъ берлинскій конгресъ. Гърцитѣ поглѣднаха на около си самодоволно и удариха на Македония съ всичкитѣ си сили. Бѣсна и отчаяна бѣше гърцката дѣятелность въ Македония за погърчваннето българщината. Въздиганieto на българското княжество и на о бозѣ почившата Ист. Румелия, правеше ги бѣсни въ избиранieto на срѣдствата, луди въ думи и писания.

Въ Атина по инициативата и съдѣйствието на самото гръцко правителство и подъ тайното предсѣдателство на Нейно Величество, Царицата, бѣше се образувалъ комитетъ, цѣльта на който бѣше да се унищожи всичко що е българско, да се распространи бунтовнически духъ мѣжду гъркоманитѣ и да се отворятъ врѣдъ гръцки училища. И този комитетъ работеше по избирателна програма отъ цариградската фенерска гръцка патриаршия, органитѣ ѳ на която бѣха и сж митрополититѣ ѳ въ Западна България. За тая цѣль, съставиха се единъ видъ шайки, наречени *антарти*. Материята, кваса и сиршето на тия шайки бѣше взѣтъ отъ тѣмницитѣ въ Атина. разни махеровналти клефетата, които поради разнебитеността тогава на Турция свободно минаха границата. И кадето неможаха да сполучатъ адскитѣ клевети и лукавщини на гърцкитѣ фанариотски владии, подшуканията и подземното лицемерие на вечний врагъ съ българщината цариградскій вѣстникъ, „Неологосъ“ и нейний публиченъ шпионинъ въ България, пловдивскій „Филипополесъ;“ клефетата и антартитѣ имъ приточваха на помощъ. Ужаситѣ на тиято антарти блудничеството на Фенеръ и на оклпанитѣ въ котилото на разврата нейни митрополити прѣвъ 1878, 1879 1880, 1881 и 1882 години, съставляватъ цѣла книжинна. Една много малка часть отъ тѣхъ сж описани въ издавающитѣ се български вѣстници въ Пловдивъ, „Марица,“ Народний Гласъ“ и въ цариградската ангао — американска, мисонерска „Зорница.“ Самото гръцко правителство бѣше на дѣного на дѣлото и идеята, обаче задъ патриаршията. Срѣдствата дохождаха отъ атинското еленско правителство, а планътъ и работницитѣ даваше вѣдиката (? . .) вселенска (sic) патриаршия. Вѣдикондейни-

тѣ и чувствителнитѣ господарственни мъже въ Атина напжлниха ковчега на патриаршията, а тя изработи плана и даде духовнитѣ работници. Вѣстницитѣ: „Екклестияки Алегѣя“ „Епитиорисисъ“, „Византия“ и Костандинуполисъ“ бѣха публичнитѣ адвокати на патриаршията, като оплакваха съ кроквидилски сълзи отоманската империя, клеветиха и кълнаха българите и нѣкакъвъ въображаемъ панславизъмъ, които ужъ доведоха до такъвъ халъ турското царство, като насъскваха турскитѣ чалми, че българитѣ сж които единъ денъ ще ударятъ кракъ на Турция които ще заличатъ отъ европейската харта съществуванieto на чалмата и внушаваха съвѣти на турскитѣ държавници, че на българитѣ въ турско, (особено въ Македония) да се не даватъ никакви вѣроисповѣдани правдини. И тукъ тамъ, гдѣто бѣха останале по твърди и по живички българе, бѣха истребени отъ гърцкитѣ клефтета. Можеха българитѣ да отговорятъ и испратитѣ въ джнъ земя гърцкитѣ паликарета; нѣ какво да правятъ, когато турското правителство, което има 99 тятли за *честностъ* и прѣхваленостъ равнодушно глѣдаше на гърцкитѣ клефтета и на тѣхнитѣ посрѣдъ денъ безобразия, а даже и насърчаваше похожденията имъ като бейоветѣ и разнитѣ аги и чалми съдружаваха се съ паликаретата на пляката. Горитѣ и планинитѣ бѣха завладели гърцкитѣ клефтета, селата голитѣ и боситѣ арнаутц, а градоветѣ и паланкитѣ агитѣ и бейовитѣ, разнитѣ Шерифовци, Амедовци и Топузовци. Еднитѣ гонеха и прислѣдваха българитѣ за да се откажатъ отъ народността си, отъ плѣмето си, другитѣ искаха *дмиш царан*, кокошки, яйца и баница, а третитѣ дѣреха, мжчеха, убиваха азточаваха, обѣсваха, обезчестяваха и колъха българщината, като виновникъ за униженieto на чалмата, за образуванieto на българското княжество. Заплашванieto на гърцкитѣ паликарета, ставаха и устно и писмено *) Печаленъ периодъ нанстенна прѣкараха македонскитѣ българе презъ 1878—1882 години! . . . Избегалитѣ отъ България и отъ Источна Румелия, турци черкези се утвърдиха въ Македония, като проникнаха въ всичкитѣ градове, паланки и села, даже и по чифлицитѣ, гдѣто въ свързка съ тамошнитѣ арнаути и геги, извършиха чудеса отъ безобразия и

*) За любопитство на читателитѣ, тукъ провождамъ двѣ такива писма, испроводени отъ главатаритѣ на гърцкитѣ андерти до двѣ български села.

Първенци и старей въ село Гявато!

„Щомъ приемете настоящето ни тутакси да испадите българскитѣ си учитель; въ противенъ случай да бѣгате отъ тамъ и да отидете въ България; ако ли

свирепства. Сѣ въ сѣщото врѣме, грѣцкитѣ владици, проводиха таксидаритѣ си придружени съ запитиета да събиратъ владищината си. Тѣхнитѣ данѣци: *воития*, *амбатиксионъ*, *иарисия*, *психомериционъ*, *ашизма* и много други се събираха съ голѣ ножѣ отъ българитѣ. Заедно съ събирацието на тритѣ фенерски даждия, трѣбваше македонскій измѣченъ, клетѣ българинѣ, на владиката, или на таксидарина му да опече агне или прасе, защото това, ако не направеше, подирѣ нѣколко дена биваше повикванъ отъ мюдирина, или отъ каймакамина и биваше затворенъ като непокоренъ на властѣта. Въобще за да сподучатъ грѣцкитѣ владици да зачернятъ бжлгарщината въ Македония дѣйствиуваха, не само съ устата си, мозѣка си, нѣ съ цѣлий си трупѣ.

Грѣцкитѣ силлогози слѣдѣ войната (Русско-Турската) пренесоха и сѣрѣдоточиха всичкитѣ си духовни, правственни и физ.ческитѣ си сили въ Македония; тѣ прѣдлагаха своитѣ услуги всждѣ и всекому. Тѣ отвориша училища, поддържаха учители и учителки се свѣршивши, или атинскій уневпрентетѣ, атинската учителска семинария (Дидаскалионѣ), или же пакѣ цариградската вѣлпка народна школа (мегали то геосѣ сколи) Нѣмаше градѣ или село въ Западна България, гдѣто да нѣмаше грѣцки даскали, и учителки. И, защото както по горѣ спомѣнахме, имаха сѣдѣйствието на самитѣ централни и мѣстни власти, които не само бѣха забикалени, нѣ и удавени въ грѣцки агенти на грѣцкитѣ силлогози: владици, свѣщенници доктори, адвокати, влиятелни търговци и землѣвладелци. Широко и свободно поле за работа и за работение, имаха грѣцитѣ въ Македония. Тѣ уменха да се ползуватъ отъ

ще дойдеѣ и не ще оставиѣ живо куче. Внимавайте добрѣ, защо не ви се аресватъ грѣцкитѣ даскали и грѣцитѣ.“

Атанасиосѣ Катарихиосѣ
Наушиосѣ Коракасѣ.

До Кметовѣтѣ и първенцитѣ въ с. *Прѣкопана!*

„Като приетеѣ това ни писмо, първо да се распорѣдите и испадите българскій си учител и пошѣ. Тукаси (амесосѣ) да ги нахнитѣ отъ селото си. Послѣ донесете ни тука въ плавипата „Вичѣ“ 80 жѣлтици, 6 револвери и 15 чифта костурски царвули, ако искате да живѣйте. Инакѣ ще ви сѣсечени на 1000 парчета, па ще ви распратѣтѣ по България. Мишите прѣзѣ мѣстностиѣта „Жупанѣ“ гдѣто имае наши хора.“

Атанасиосѣ Катарихиосѣ
Василакиосѣ Арванитисѣ

врѣмето. Тѣ бързаха треперливо, за да могатъ на успѣять, за да могатъ да направятъ нѣщо до гдѣто българитѣ отсамъ и отатикъ балканитѣ бѣха залесани, тържествуваха, радваха се и си играеха съ новоспечелената свобода, свобода, която се придоби съ толкова български, кръвъ, кости и толкова унижения, робски мъчения, обезчестявания и звѣрски касанници. Неимовѣрни сумни, гърцитѣ разсѣха и разсѣватъ въ Западна България за погърчване българщината и за своята пропаганда въ Македония. Освѣнъ многобройнитѣ силлогози, гърцитѣ иматъ и банкерска коммисия, която въ годината единъ пѣтъ обикаля гърцкитѣ капиталисти и банкери по цѣла Европа и Америка за да събиратъ помощи и волни пожертвувания за гърцката пропаганда въ Македония. Всеки гърцки капиталистъ и банкеринъ търговецъ се задължава да дава нѣщо въ годината. Гърцитѣ събиратъ и даватъ ежегодно за погърчване българщината въ Македония около 100000 хиляди лири! близу 2000000 български лева! . . .

Освѣнъ това гърцитѣ въ Македония, иматъ вѣликолѣпни камени здания въ всеки почти градъ и по голѣми села, което мами простото население. Главната цѣлъ на всичкитѣ тѣх жертви на гърцитѣ въ Македония, разбира се, е увеличението ничтожната цифра на гърцкият народъ въ турско и гърското меншенство въ Македония, за да могатъ въ единъ даденъ случай когато се рѣшава съдбата на Македония, да покажатъ предъ Европа, че болшинството на Македония е гърцко, та слѣдователно, при единъ политически превратъ Македония да може да бѣде присъединена къмъ Гърция. И доста забележително е, че гърцитѣ съ своя шумъ и крякание, съ многочисленнитѣ си свои и французски органи, и до денъ днешенъ даже често пѣти сполучватъ да введатъ въ заблуждение европейското общественно мнение, да убедятъ хората, че Македония е гърцка страна, днесъ казвамъ когато гърцитѣ въ Македония сѣ една шепа и то не чисти гърци, а погърчени българи, гъркомани и цинцари. Даже и днесъ географитѣ на почти всичкитѣ европейски народи учатъ, че въ Македония живѣятъ гърци че Македония е гърцка страна и населена съ гърци. Ний нѣмаме намерение да изброяваме гърцкитѣ училища въ Македония, ний нѣмаме възможность за това, защото не располагаме съ точни статистически данни. Ще кажемъ само, че пѣдни гимназии мъжски и женски, гърцитѣ въ Македония иматъ въ градоветѣ: Солунъ, Драма, Мелникъ, Битоля и Корица.

При всяката голѣма и трезвенна дѣятелностъ на гърцитѣ въ Македония, ще могатъ ли обаче тѣ единъ денъ да си присъединятъ Македония?

Ний казахми вече, че гърцитѣ сж по опасни за Македония нежели сърбитѣ. Гърцитѣ сж работили отъ два вѣка пасамъ сѣ по едно и сжшо направление и по единъ обмисленъ и скроенъ планъ, а Сърбитѣ почнаха да гълчатъ за Македония едвамъ отъ 1868 год., ако не и по късно. Гърцитѣ въ Македония, иматъ вече криво лѣво създадена интигвенция, която живо работи за гърцката идея и която тържественно и на всеслушание исказва безродната си гърцка народностъ, която отъ нищо се не бои. И въ даденъ единъ моментъ ако разрѣшеннето на македонското питање ще зависи отъ вжтрѣ ний българиѣ сериозно се боимъ отъ гърцитѣ. Горчиво е, обидно е; нъ трѣбва да признаемъ, че значителна частъ отъ Западна България, нѣма още онова национално самосъзнание, което се изисква отъ единъ народъ, за да може свободно и самостоятелно да заяви и да защити, свободно и самотвержено своята народностъ. Ако би днесъ поиска Европа Македонското население да се произнесе, да се искаже на коя народностъ принадлежи, ний много се съмняваме, че цѣлата българщина въ Македония ще се произнесе за Българска, защото всичко живо е удавено, погърчено, проварено въ гърцкии стомахъ. *Массата, простата масса на джѣзъ и на ширъ е българска*, това не трѣбва да забравимъ ний българиѣ. Още трѣбва да напомнимъ на нашитѣ съотечественици, че Гърция има и доста добра флота която въ дадения моментъ, доста успѣшно може да работи въ Бѣло Море, а главно да искара сухопѣтна войска въ Македония, чрѣзъ пристанището ѝ — Солунъ. Ний ще можемъ да пахдуемъ въ Македония ще стигнемъ Бѣло Море; нъ безъ флота, рѣцетѣ ни ще бѣдѣтъ вързани. Солунъ ще играе важнейша роль. Който заграби успѣшно Солунъ, ще може свободно да се докопа до краятъ на Южна Македония. Ето защо Гърция е много по опасна споредъ насъ за Македония, отколкото шовиническа Сърбия, която само знае да вика. И Гърция за Македония ще се бори отчаенно до капка кръвъ. Нѣка вземемъ примѣръ отъ отиванието на Негово Прѣсвѣщенство скопскии български митрополитъ Г-нъ Теодоси прѣвъ миналий мѣсець Априлий, въ седалището си Скопие. Каква гюрултия вдигнаха, а още продаждаватъ да дигатъ цариградскитѣ гърцки вѣстници по неговото отивание? Ами Скопската

цинцаро-гъркоманска интелигенция? Сякаш, че Еллада се превзе. Ако това гърцитѣ го правятъ за градъ Скопие, който градъ по никакъвъ начинъ не допусками, че ще може едно врѣме да стане Гърцки, ако би и земата да се обърне наопаки; то какво трѣбва да мислимъ за градоветѣ: Солунъ, Битоля, Прилепъ и пр.? Гърцитѣ ще се борятъ съ насъ до край, до послѣдня капка кръвъ, защото тѣ иматъ два центра, които денонощно работятъ за Македония: духовно отъ Фенеръ а политически отъ Атина.

III.

България за Македония.

Ний видѣхми въ горнитѣ двѣ глави, че Македония е чисто българска страна и като страна населена съ българе, съ еднакви интереси, съ еднакво минало, съ едно и неравдѣлно бѣдѣще, съ сѣщото рабско и позорно минало, трѣбва единъ денъ да бѣде присъединена къмъ България. Неможе да бѣде тая страна грѣцка, или сѣрбска, която е дала най добритѣ възродители на българский народъ. Начинаеки отъ патриархътъ на българското възраждане, Отецъ Паисий до епохата на братя Миладинови, ний виждами редъ борци се отъ Западна България. Отецъ Неофитъ Рилски, Панаретъ бившии пловдивский митрополитъ, Райко Жинзифовъ, братя Миладинови, братя Робевя, Георги Динковъ, Пърличевъ и др. се чада на Македония. Македония, неможе да не бѣде българска, ако умѣемъ ний какъ да работимъ.

Нѣкои наша млади македонски сили, които се *критически* се отнасятъ къмъ нѣщата, напоследѣтъкъ бѣха извадили едно мнѣние, което го обнародваха въ брошури съ пропагандическа разбира се цѣль, че при разрѣшението на македонский въпросъ, Македония трѣбвало било да съставяда особена политическа единица да била пазила равновѣсието на балканскитѣ държавици.

Ний съжялявами, че много наши младѣжи свършпвши въ Русия и другадѣ, повечето пакти ни дохождатъ съ банъ башка мисли и идѣй на които българското ухо остава глухо. Тѣ на длѣжъ и на ширъ, кѣдѣто трѣбова и кѣдѣто не трѣбова, продаватъ топтанъ социализмътъ, комунизмътъ и демократизмътъ, гаче ли България и българитѣ сѣ се обърнали на стадо овце, или на чарда говеда, които всѣки може да всѣдни. Безъ да научатъ основателно, и както се изразяватъ тѣ, критически и душата и вътрешността на българина, неговий животъ, битъ и нравъ; тѣ не се стесняватъ да проповѣдватъ мѣжду насъ и въ политиката ни комунистическа начала! Чули, прочели а може би и видѣли че у Европа има иконо-

мически порабощения, работнически натиски и пр. и пр., хората искатъ и у насъ тѣзи идеи да ги приложатъ, гаче ли българскиятъ народъ е менгеме, на където го свиеши на тамъ се обрѣща. Нѣ гдѣ Шамъ, гдѣ Багдаты?! Прѣди да проповѣдватъ нашитѣ младѣжи такъвизъ едни начала мѣжду насъ и мѣжду срѣдата на народа, трѣбваше мѣжки, та отъ дѣно да научатъ народа си, та, ако имаше нужда за такъвизъ едни идѣи да ги проповѣдватъ. Въ такъвъ случай вѣрвами, шѣха да имадъ поддържатели отъ много други младѣжи, които не сж имали щастieto да видятъ нити „широка Русия, нити же образованата Женева. Въ България за единъ що годѣ разбранъ, интелигентинъ и патриотъ младежъ къдѣ да се обърне, ще намѣри широко поле за работа. Нѣ така варѣчената нашата надѣжда — нашитѣ младѣжи свръшивши въ Европа образованието си немогатъ просто да видатъ и разбератъ къдѣ сж потрѣбни и къдѣ не. Тѣ искатъ просто на просто да ни направятъ комунисти на веръ селямъ. Въ Европа, рдѣто може би има мѣсто за социализма, пакъ срѣщу него има такви авторитетни противници, като Луи Рейбро и Лавеле, а нашитѣ младѣжи твърди, като протостантитѣ у насъ, не искатъ да разбератъ, че България е друга почва, искатъ безъ друго, като тѣхъ критически да мислятъ, безъ да видятъ заваднитѣ, че ставатъ смѣнни прѣдъ очитѣ на простата масса, която е по разумна въ нѣкои въпроси отъ самитѣ насъ! Ний не отказваме, че въ нѣкои мѣста въ България, има нѣкои кусури, че тукъ тамъ простата масса уловила вече плъзгавий пхтъ на пианството и разврата. И намѣсто да се залавятъ да искоренятъ разврата и пианството, тѣ проповѣдватъ комунистически начала, за да тикнатъ българина съ главата надолу къмъ бѣздната. Тия сжнитѣ младѣжи, покрай проповѣдванието, че Македония да била станала самостоятелна политическа единица въ балканскиятъ полуостровъ, вмжкватъ и комунистическата каша. Тѣ немогатъ да разбератъ, че ний сме още половина и вчерашни роби, че яремътъ още личи въ шнитѣ ни, че испърво трѣбова да развъртимъ и другата си рѣжа, да се утвърдимъ въ языкътъ и народността си, да уячимъ положението си, като самостоятеленъ народъ въ Балканскиятъ полуостровъ, да станемъ сайбни на своето и на себѣ си, та послѣ, ако потрѣбова може и комунисти да станемъ. Тѣ не выждатъ съ какви народности сме заобиколени, и че ако не си отворимъ очитѣ да поглѣднимъ нѣ ярко въ бѣдѣщето си, ще станемъ отново роби (на мѣсто

комунисти или социалисти) и ще става нужда да учимъ другъ
 езикъ. . . . .

Македония по прости икономически причини неможе да
 съществува, като отдѣлна политическа единица въ Старо-Пла-
 нинский полуостровъ. Да положимъ, че може. Нъ кой ще ра-
 боти, или кой ще може да въздигне Македония на самостоя-
 телна политическа единица у Балкански полуостровъ? Гърцитѣ
 ли, или Сърбитѣ? Нъ ний видѣхми, знаемъ и помнимъ, каква
 гюрютгия вдигнаха Сърбитѣ и Гърцитѣ въ началото на 1885
 год., когато българский народъ чрѣзъ митинги поиска облек-
 чението съдбата на македонското население и туряннето въ дѣй-
 ствие чл. 23 и 26 отъ берлинский договоръ. Какво искахми
 ний тогава? Не просто ли облекчението участъта на македон-
 ский българинъ?! Нъ какво отговориха Сърбитѣ отъ Бѣлградъ
 и Нишъ? Какво казаха Гърцитѣ отъ древната Атина? Бушъ
 псувни донеси и клѣвети връзъ българский народъ като да е
 завладель Цариградъ. Ако биха желали самостоятелността и
 независимостъта Сърбитѣ и Гърцитѣ на Македония, за да нази
 равновѣсието на балканскитѣ държави, то тия два народи биха
 направили това, което българитѣ правеха и правятъ. Тъмо за
 противовѣсъ на равновѣсието на балканский полуостровъ, Ма-
 кедония неможе да бжде въздигната на самостоятелна държа-
 вница у балканский полуостровъ. Защото щомъ Македония се
 въздигне на самостоятелна единица въ балканский полуостровъ,
 то тогава трѣбова да се въздигнатъ въ самостоятелни единици
 и Епиръ и Тесалия, Албания и Босна Херцеговина. Да кажемъ
 че е възможно саде Македония да образува политическо тѣло;
 нъ кой ще образува това тѣло? Турцитѣ казватъ: биджакъ
 иленъ алджкъ, биджакъ иленъ вереджейсъ.

Други пакъ проповѣдватъ, че Македония пречела на прѣд-
 полагаемата се балканска федерация, та за туй трѣбвало да
 си остане самостоятелна. О! за балканска федерация! Кой
 не желае балканска федерация? Нъ какъ я разбиратъ нашитѣ
 окумуни тая федерация? На какви основи ще почива тая бал-
 канска федерация? Съ Турция заедно ли, или безъ нея? Ако
 е съ Турция пардонъ, лафа си дърнами назадъ. Нъ възможно
 ли е балканска федерация съ Турция заедно? Нашия черепъ
 неможе просто да опредѣли, каква федерация ще бжде съ Тур-
 ция. Всѣки разуменъ човѣкъ, всѣки порядъченъ човѣкъ, при-
 знава, че една трайна балканска федерация, федерация, която
 да има могъществото и силита на осма велика сила прѣдъ

европейский съвѣтъ е възможна само безъ Турция. Турция е раскапана, гнила, ганграсяла и разнебитена държава. Съ Турция е възможно балканска федерация само тогази, когато тя измѣни ислямизма и влѣзи въ европейската цивилизация и култура. Турция чака да я зароватъ въ нѣкой жгълъ въ Анадола. Тамъ тя може да живѣе, може би за дълго. Значи испърво Турция трѣбова испърво да се истика, та че послѣ федерация. Нѣ кой ще истика Турция? Разумѣва се, че първо трѣбова да се съединимъ съ Сърбия, Гърция, Черногория и да кажемъ на Турция на добъръ ъ часть. Обаче възможно ли е това днесъ за днесъ при днешнитѣ обстоятелства на европейската политика и дипломация? Да не би, като *поправями въжди, да извадимъ очи?*!

Да се съединимъ съ сѣрбитѣ и гърцитѣ за да истиками Турция. отъ Европа, испърво съглашението трѣбова да почива разбира се на нѣкакви федеративни основи. Очевидно е, че Турция трѣбова да се раздѣли мѣжду насъ, сѣрбитѣ, гърцитѣ и черногорцитѣ. Разбира се, че гърцитѣ ще си присѣдинатъ Епиръ, Тесалия и часть може би отъ Албания, сѣрбитѣ, така нарѣчената Стара-Сърбия и часть отъ Македония, а Черногория Албания. Амъ ний, като влеземъ въ сѣюза за истикванието на Турция отъ Европа, като кърдисами нѣколко хиляди народъ и войска и нѣколко милиона лева какво ще си присѣдинимъ, ако се мисли, че Македония да съставяла особена политическа единица въ балканский полуостровъ? Такава една федерация не е въ интереса на България, па и на равновѣснето на балканскитѣ държавици. Каква полза за България и за българский народъ, като се съединимъ съ Гърция и Сърбия, да истиками Турция отъ Европа, Македония да образува самостоятелна държавица въ балканский полуостровъ, а другитѣ части на европейска Турция да се раздѣлятъ мѣжду сѣрбитѣ и гърцитѣ? Гърцитѣ горѣ-долѣ ще получатъ двойно, колкото сегашна Гърция. Ще получатъ островъ Критъ, бѣломорскитѣ острови, Епиръ Тесалия и часть отъ Албания. Гърция двойна колко България, силна отъ море, съ флота, морска държава, съ достатъчно развита индустрия, промишленность и търговия, както и съ култура. ще ли кандиса на положението си? Не ще ли послѣ да поламги да присѣдини и самостоятелната Македония, отечеството на тѣхната слава, на Аристотеля, Демостена и др. классици? А като поглътне и Македония, усигорена ли е България? Сѣга гърцитѣ ни гладятъ и ни казватъ благи лакардии;

нъ като се докопатъ до балканитѣ, да не става нужда да се прибирами около Дунава? Не трѣбова да забравями, ний българитѣ, че и въ Источна Тракия, крайбрежието, имами доста *слаби и болни мѣста*. Това, което казахми за гърцитѣ, нѣка го приспособимъ и за сѣрбитѣ.

Така, като се поглѣда на работитѣ у старопланинскии полуостровъ, очевидно явно е, че сѣга за сѣга прѣдполагаема-та балканска федерация, нити е възможна, нити же е въ интереса на България, а въ частности на българщината въ Македония. Каква полза за македонскии българинъ да замѣни феса съ гърцка гаватка? Балканска федерация, истинско братство, честенъ, откровенъ и разбранъ комшулукъ може само тогава, когато България получи своето, да се разширятъ естественнитѣ ѝ исторически и етнографически граници, на Югъ до Пелопонезъ — до Термопили, а на Западъ Нишъ. Защо да се лажимъ и си правимъ илюзии? Защото живѣемъ въ Истокъ, историята е прѣдъ насъ. Кой може да увѣри насъ, че слѣдъ увеличението на Сърбия и Гърция, утрѣ или други день първата поиска западна България, заедно съ София, а втората — Источна България заедно съ Пловдивъ? Значи въ интереса на многожелаемата балканска федерация и на равновеснето на балканскитѣ държавици, *Македония трѣбва, цѣла цѣлменичка да се присѣдини къмъ България*, заедно съ Солунъ и други пристанища. При прѣговоритѣ за многоождаемата балканска федерация, мѣжду съставляющитѣ я балканскии държавици, първо на първо ако се има прѣдъ: На Сърбия, *сѣрбска Македония* до Дякова и Призрѣнъ, на Гърцитѣ Епиръ и Тесалия, заедно съ Критъ и Бѣломорскитѣ острови, на България *непоокжтната Македония, заедно съ Пиротскии окръгъ*, тогазъ ще има дѣйствително равновесне мѣжду тия държавни бѣлкимъ е възможна *многожелаемата, многоождаемати балканска федерация*. Ако горната переспектива и комбинация, не се има прѣдъ видъ, чини ни сж, че балканската федерация е *мжчносжществима, не искренна и фалшива*.

На такява основи, като се опрѣ балканската федерация мѣжду Сърбия, България и Гърция, пакъ при *сѣрѣменнитѣ политически обстоятелства*, не трѣбва изведнѣжъ да се дѣйствува съ ножъ и олово за да се катури Турция, защото Турция е свързана, прошнорувана и запечатана съ много икономически, материални въпроси съ почти всички европейскии държави, та на мѣсто да осжществимъ балканска федерация, да

туримъ едни чалма, други корсети, а трети жазани съ рибено вонешо масло ботуши! . . .

Първата стъпка на държавитѣ отъ балканский полуостровъ съставляющи федеративний съюзъ трѣбва да бѣде само въ поискванieto отъ Турция, турянието ѝ въ работа два члена отъ берлинский конгресъ, а именно чл. чл. 23 и 72.

Ако не е основана на горнитѣ начала, ний мислимъ, че балканската федерация е невъзможна и България нѣма нужда да се съединява съ Гърция и Сърбия, а напротивъ трѣбва да поддържа Турция, защото Гърцитѣ казватъ, че тѣ си иматъ осигурени Епиръ, Т-салия, Албания и Критъ. Наистина, рано или късно тия области може да се присъединятъ къмъ Гърция. А като стане присъединението, нѣма ли стане Гърция двойно по голѣма отъ България? Или Сърбия слѣдъ присъединението на *Стара Сърбия* ще мираса?

Ако искаме единъ день, да имаме бѣдуше, като народъ и държава у старопланинскій полуостровъ, ний свободнитѣ българе, трѣбва да имаме единъ начертанъ планъ, една строго опрѣделена политическа программа, единъ изработенъ планъ по който трѣбва да работимъ. Ний българитѣ, както е казалъ покойний французскій патриотъ Гомбета за Елзасъ и Лотарингия, за Македения, трѣбва дѣноощно да работимъ и мислимъ за нея; нѣ да не говоримъ за нея. Политиката ни, народната ни политика отъ основа трѣбва да бѣде: *всѣкой българинъ отъ гдѣто и да е той, да се чувствува като дома си, въ всѣко бълг. мѣсто.* . . .

Каквито и да бѣдатъ нашитѣ политически сношения и отношения съ другитѣ държави, нѣ съ турция трѣбва да имаме една извѣстна и добръ начертана политика. Всичкото наше умѣние, всичката наша похватность, способность, политика и дипломация трѣбва да покажемъ въ сношенията си съ Турция защото съ Турция и въ Турция ний имаме най много работа. Досегашната ни наша политика съ Турция, право да си го кажемъ, не е била политика, а единъ непримиримъ и враждебенъ духъ спрямо Турция. Както повечето наши работи, тѣй и политиката ни съ Турция, е отивала кутурица, безпрограмно безъ извѣстни съображения, безъ извѣстна система и нѣкаква гармония. Сѣка една отъ нашитѣ партии е имала и своята особена политика спрямо Турция. Днесъ е вървѣло тѣй, а утрѣ иначе, наопаки. А въ резултатътъ на всичко това, несполука отъ наша страна, пречка на добръ разбранитѣ народни

интереси и стремления, тържество и меелемъ на неприятеля който иска да погълне българщината въ Македония. Никое българско правителство до сега, не е имало една строго опрѣдѣлена или поне извѣстна политика на дѣйствиe спрямо Турция. Досегашната ни случайна политика съ Турция трѣбва да се замѣни съ една строга опрѣдѣлена политика, защото, както спомѣнахми най широкото поле, полезно и производително за работение за насъ е въ Турция. За съжаление, нъ ще го кажемъ, че повечето пати, македонското питанье у насъ така наречений македонскій въпросъ е билъ чисто и просто по партизанскій съображения злобно експлоатиранъ, отъ една, или отъ друга партия, за една или за друга съвършено часгна цѣль, личенъ капризъ и интересъ. Достатъчно е да спомѣнимъ похожденията на много лични мѣстии българе, и на нѣколко наши македонци, самозвани главатарии прѣвъ 1884—1885 год., въ родъ нашия *аисачъ* г. Ризовъ и компания, както тукъ въ София, така и въ Пловдивъ. . .

Народното българско Софийско правителство, възъ плѣщитѣ на което лѣжатъ толкова народни идеали и стремления, толкова народни интереси, трѣбова да има мѣжду главитѣ си исторически задачи и запазването на българщината кѣдѣто и да се намира тя, прѣди всичко трѣбова да рѣши: каква трѣбова да бѣде нашата държавна политика спрямо Турция, кой и какъвъ пѣтъ трѣбова да държимъ за нѣ успѣшното събуждане и докарване въ съзнание нашитѣ македонски братя и слѣдователно и за успѣшното тѣхно освобождение и присъединението имъ къмъ общото отечество. Мирна ли трѣбова да бѣде нашата политика спрямо чалмата, за достигването извѣстна народна цѣль въ Македония, или буйна, войнственна, враждебна, бунтовническа? Коя политика да държимъ спрямо Турция, оная ли чрѣвъ която да можемъ да видимъ български владци въ Македония, или бунтовнишко-харамийска?

Ний мислимъ (а заедно съ насъ и всѣки порядъченъ и разуменъ македонски българинъ) и сми съ черепа заедно убедени, че епохата на бунтовно-харамииската политика отдавна ѝ миша врѣмето и, че тя миша и замина въ неоптрѣбната вече архива. Четитѣ и харамийството не сж за наша полза въ Македония, а сж за полза на нашитѣ душмани. Повечето буйни патриоти въ България до сѣга сж искали да помогнатъ на своитѣ братя въ Македония съ чети и харамий, които тържественно и съ засукани мустаци сж минавали турската граница, ужъ

да олекчават положението и дошата участъ на македонския българинъ; нъ знайте ли какво улѣкчение сж принесвали тя-то патриотически похождения на кабадайтѣ и бабаититѣ харамий? Просто тамо прѣзъ къдѣто сж мнували всичко живо и събудено българско, бивало е истребено, или испроводено на поклонение въ ангорскитѣ и диарбекирскитѣ твърдини! . . . А гърцитѣ отъ далечъ триятъ рѣцѣ, кикотатъ се и се гавратъ съ нашиѣ патриотизъмъ, пълзишкомъ и дебнишкомъ под-корорсватъ Турцитѣ; „видите ли не казвами ли ви, че българитѣ какъвъ сж родъ и джинсъ“? Тѣ искатъ отъ васъ да имъ позволите български владици. Сѣга, когато нѣматъ глави, това правятъ, а като имъ позволитѣ владици“? . . . . . И хайде апсанитѣ низъ Македония пълни съ попове и български учители.

На едноврѣмешнитѣ Каравелови янгъозлуди, хитролукавщи-ни мина врѣмето отдавна. Способноститѣ на такава политика и дипломация не се дирятъ сѣга, ниги же пакъ ми се чини да чинятъ пари. Не е голѣма похватностъ отъ една страна да насърдчавашъ харамийтѣ и тѣхнитѣ главатарии да минаватъ турската граница за ужънародни дѣли а отъ друга пакъ страна да блжснешъ телеграмма до Вѣзиръ Паша: „Днесъ минаха границата около 30—40 разбойници!“ — Помня единъ пътъ, че нѣкой си харамийски войвода Стефо съ около 30—35 харамии бѣше достигналъ чакъ до плапната Гръмъ близу до крайщето, наречено „Курецо“. Тамъ този юнакъ при село Безевиня излови и закла три турци поляци и единъ заптия. Щомъ като се извѣсти турското правителство за това испроводи отъ Битоля срѣщу него единъ ескадронъ войска. Войската по зори пристигна въ село Безевиня, гдѣто всичко се изпозатвори съ манафски пелеванлъци. Харамийскиѣ войвода, Стефо се билъ скрилъ въ околността на с. Безевиня заедно съ дружината си. На другий денъ и сухо и сурово биде подхвърлено на строгъ истиндакъ, разбира се че слѣдъ като се ударило на сѣки одного българина по 161 ока лабудъ. До като войската и ефендетата тжржествували и се гаврили съ рабската и безащитната рая, Стефо войвода прѣзъ нощъ, не знамъ какъ издебалъ поповата кѣна гдѣто пирували агитѣ — главатаритѣ на войската, та и тримата пирующи офицери пипналъ, отъ който двамата заклалъ подъ стрѣхата на поповата плѣвна, а третий юзбанията, Низамъ ефенди, слѣдъ като го помъчилъ, отрѣзалъ му главата, която като турилъ въ една

газева тенекия, вързатъ я за опашката на едно овчарско куче и тържествено пустватъ по селото. На другия денъ разярената войска, кжщата на попа и на другитѣ първенци обърнала на прахъ и пепелъ. Всичкитѣ първенци на чело попа бидоха испртени въ Битоля, а отъ тамъ на Солунскитѣ военни сждѣ, гдѣто едни бѣха осждени и обесени, други на 15 годишенъ затворъ въ *Камли* Куле, а трети въ Диярбекирскитѣ пустини. Цѣлото село отъ около 280 кжци стана плячка. По тая причина по цѣлото крайще „Курещо“ не остана български учителъ, бълг. попъ и първенецъ.

Ний по горѣ казахми, че както турското правителство, така и грцкото духовенство, търсятъ и сж търсели винаги да истрѣбватъ, да очистватъ Македония отъ всичко интелигентно българско, което имъ мжти водата и което единъ денъ би могло да вдигне гласъ и глава и да заяви мжкитѣ и злоупотребленията, които търни населението. Тогавъ бѣше се възнализлъ, бѣше се развуднувалъ, бѣше се раскипелъ патриотизма у насъ и ний самоглавно и самоволно отивахми да мрѣмъ, безъ обаче да си съставимъ ясно понятие, че това наше тичание, че нашата смъртъ не ползува нази си, а още врѣди. Наистина, въ началото веднага слѣдъ подписването на берлинския конгресъ, харамийскитѣ чети, които заминуваха за Македония съ високонатриотическата цѣль да я освободатъ, бѣха чисто въстанически, бунтовнически, съ чисто политическо значение; нъ по послѣ тѣ сж обърнаха на чисто и просто разбойнически, та обираха и съблячаха населенията безъ разлика на вѣра, языкъ и народностъ, еднакво врѣдителни за турци и българи. Нъ турското правителство и власти ги знаяха за въстанически-бунтовнически за политически и затова устроиха въ Велесъ, Битоля и Солунъ военни сждилища за сждение и бесение ужъ комититѣ, а въ сжщностъ по живичкитѣ българи, заможничкитѣ търговци, честнитѣ селени — интелигенцията.

Ако ний свободнитѣ българи, сърдечно и съзнателно да желяехми доброто на македонскитѣ си братия, трѣбваше да сирѣмъ тия харамийски чети и имъ запрѣтимъ да отиватъ въ Македония, да ставатъ причина за свършенното пейно разорение; ние трѣбваше да вразумимъ той тѣхенъ патриотизъмъ, или пакъ трѣбваше да имъ дадемъ извѣсна организация на харамитѣ и на македонскитѣ дѣйствиа. Нъ миналото минало; то се не връща. Нѣка ни служи само за урокъ. И сполайму,

че сѣга имаме една гаранция. Тая гаранция е въ сегашното българско правителство, което има присърдцѣ всестраннитѣ интереси на цѣлокупното отечество и което до сѣга нагледно показва своятъ български патриотизъмъ. Тая гаранция е въ главата на Софийското правителство въ г-на Стамболова, който до сѣга непоколебимо доказва и води самостоятелна българска политика. Каквото и да каже историята, каквито и гърмовни стрѣли и присъди произнесе тя за нѣкои личности на България, за прѣзъ бурнитѣ нейни години, за г-на Стамболова ще запази особенъ отдѣлъ, друго кѣтче. . . . . Ний за напрѣдъ вѣрвами, че г-пъ Стамболовъ, който отъ нѣколко години насамъ така мъжествено води българската политика, който кругомъ доказва своя *български патриотизъмъ*, безъ да се страхува отъ джавканията на нѣкои наши тѣпоумни и извѣрги македонци, ще погледне съ по ярко око, съ по силна воля, съ по го голѣма енергия на своитѣ македонски братия. . . . . Отечественитѣ интереси, бѣдѣщето на България отъ него изискватъ сериозностъ, далновидностъ и мъжественостъ. . . . Македония лѣжи възъ главитѣ и плѣшитѣ на българското правителство и една грѣшка отъ негова страна е достатъчна да се опростимъ съ Македония. . . . и тогава? . . . Историята ще осъди тѣхъ и потомството имъ. . . Българското правителство, трѣбва да е на щрекъ — да си отваря очитѣ. . . . .

Ний вече казахме въ нѣколко мѣста въ настоящий си трудецъ, казахми и повторихме, а сѣга и потретвами, че въ Македония *още нѣмаме людие*, както трѣбова сабудени, живи интелигентни, както иматъ гърцитѣ. Живий македонскій елементъ е или въ затворъ, или пакъ изселепъ въ княжеството. Нѣмами жива органическа сила и, ако би имали тукъ тамъ, то е твърдѣ нищожна, слѣдователно, въ дадения моментъ, въ вѣликий исторически часъ, когато има да се рѣши македонското питанне, не можемъ да се уповаваме въ тая нищожна сила. Въ българската македонска масса, нѣма още твърдо, крѣпко народно — национално самосъзнание. Нашата сѣга за сѣга дѣяте ностъ трѣбова да бжде: *да възбудимъ самосъзнанието до най висока степенъ на македонскій българинъ*. Кои сж срѣдствата за това?

Учебното дѣло, училищата ще ни дадѣтъ това. . . . .

Българското правителство, народътъ, массата и интелигенцията, мислящата частъ на народа, трѣбова да има предъ видъ, че единъ бѣдѣжна България безъ Македония *нѣма значение въ*

балканский полуостровъ. Сѣга за сѣга у насъ нѣма още икономически кризици, при всичко, че тукъ тамъ почна да чука на вратата ни; нъ когато сж появатъ таквиъзъ едни въпроси, трѣбова да имаме мѣсто гдѣто да можемъ да ги проводимъ на надѣхванье. А това мѣсто е въ Бѣло-Море. . . Свѣтлий и животворящій прозорецъ на една порядъчна България трѣбова да бжде Бѣло Море съ Солунъ и Кавала. Слѣдователно, иска се работа, работа сериозна, мирна, тиха, безъ шумъ и гюрултия. Македонското питание за България, не е просто питање за салтапатлъкъ и фодулукъ, за авантюрически похождения на нѣкои честолюбци, а е питање за *животъ или смъртъ*. Погледнете на картата и ви ще се увѣрите въ това. Горнята мисль трѣбова добръ да се *схване* отъ нашитѣ управители и политикующии лица. Най постѣ трѣбова единъ пътъ за всѣгда рѣшително да помнимъ и знаемъ, че за насъ българитѣ, нѣма македонско питање и македонски въпросъ, а има: *обще-български въпросъ*. Това трѣбова добръ да се знае отъ всѣко порядъченъ българинъ, отъ всѣки мислящъ интелигентецъ, който милѣе за народнитѣ интиреси, който го боли сърцето за своята родина.

Има българе, които натякватъ на интелигентнитѣ македонски българе, които сж преселени тукъ прѣди още 10—12 години, а може би нѣкои и сѣга да ни упрѣкватъ въ непатротизъмъ, защото не сж завръщатъ въ родината си македонскитѣ интелигентни сили, да учителствуватъ тамъ и въобще да съставляватъ ядката на толкова нуждната интигенция. **О! НЕДѢЙТЕ НИ УПРѢКВА, ТАКО НИ ЧЕСТЬТА И БОГА НЕ Е ТАКА.** Преселенитѣ тукъ въ Княжеството македонски интигентни сили, за Македония сж вече загубени. Незнайте турското правителство какви мѣрки взѣма въ Македония слѣдъ освобождението на българското княжество. Тя (Турция) въ мухата съглѣдва левъ. Македонскитѣ българе, които слѣдъ войната сж преселени въ княжеството по една, или по друга причина сж компрометирани прѣдъ турското правителство, благодарение на мазничеството, лукавинната, кощунството и лицемернето на фанариотскитѣ владци, Преселенитѣ тукъ македонски и интелигентни сили, не сж годни за въ Македония, защото тука сж се капоили и развратили въ политическитѣ борби. . . . И, ако имате при сърдцѣ и прѣдъ очи скжпитѣ български интиреси въ Македония недѣйте, молѣ и принуждава македонскитѣ емигранти да си отидятъ въ роднитѣ си

мѣста. Тѣ никакво добро немогатъ ви принеси, а зло колкото искате; ще расплачѣтъ нѣколко бѣдни майки!...

Искате ли доброто на македонскитѣ българи? Бдите ли за общербългарскитѣ интереси? Ако това имате на сърцѣ, добръ разбрания патриотизъмъ ви диктува така: *Затворете вратата на княжеството за българската македонска емиграция за напредъ и тамъ на мѣстото имъ иодиомагайте!*...

Така ни съвѣтва истинеский български патриотизъмъ...

Казахми, че харамийскитѣ чети, не сж донесли на Македония абсолютно никакво добро, освѣнъ лошо. Може ония които съчувствуватъ на таквиъ едни харамийски движения и чети да ни обвинягъ въ недостатъкъ на патриотизъмъ, защото не желайми освобождението на нашата свѣщена родина, Македония. О!.. Увѣрете ни, че е дошелъ часътъ да се освободи Македония и ний сме готови да се хвърлимъ съ главитѣ си въ Македония!... Нѣ врѣмето дошло ли е? До когато дойде това врѣме за желѣзо, олово и мечъ, ний трѣбова да работимъ мирна и тиха работа, да приготвимъ тамъ жива органическа сила, интилегенция. Да създадемъ, да възродимъ и да събудимъ крѣпко националното чувство на македонский българинъ, на гжстата масса. Тая създадена македонска жива органическа сила ще спаси Македония, и ще я изнесе възъ плѣщитѣ си....

Много голѣма врѣда принасятъ и нѣкой наши вѣстникари, които издаватъ вѣстници, ужъ за подобренито участъта на македонскитѣ българи, чрѣзъ които явно гризятъ и дразнятъ Турция, която и безъ това асж си мрази българетѣ. Патриотическитѣ имъ статии, се превеждатъ тишчески на грѣцки отъ цариградскитѣ вѣстникари (па и отъ пловдивската „Филиппуполисъ“) и се придружаватъ съ дълги и широки бѣлѣжки, като сжщевременно се внушава на турскитѣ държавници и на турското правителство дѣйствиата на шивущитѣ въ България македонски българи. И въ това отношение грѣцитѣ сж много по хитри отъ насъ и държатъ съвсѣмъ противоположна политика. Тѣтний печатъ, постоянно *лишемери* и *лукавници* прѣдъ Турция, като най вѣренъ приятель на отоманската империя. Грѣцкитѣ вѣстници по нѣкои държавни интереси на Турция, излизатъ по патриотически и по защитници отъ колкото турскитѣ. Тѣхнитѣ вѣстници, които сж издаватъ въ Цариградъ и нѣкой въ Атина, само за това лицѣмерство свободно се раздаватъ по Македония и въ най заткитеный край,

иматъ си кореспонденти, които постоянно пишатъ по черковно духовнитѣ работи ужъ, а като се обърнатъ съ главата надолу въ всеки редъ ще се види гърцката политика и „вѣликата ячъ“ идея. Възмете за това цариградскитѣ имъ вѣстника: „Неологосъ“, „Костандинуполисъ“ „Епитеориспсъ“ и ви ще се увѣрите въ казанното отъ насъ. Ний тукъ не спомѣнахми за пловдивската янговъ „Филипуполисъ“, която впрочемъ отъ съединението ни насамъ доста измѣни тонътъ си на писване; иъ сѣ доста *змииски* показва рогата и краката си. . . . .

Български вѣстници не се допускатъ въ Македония, освѣнъ цариградската библийско-мисионерна „Зорница“, която на доста мѣста, доста халъ е причинили на вѣкои български първенци, при всичко, че съдържаннето ѝ е митическо, банално и маслаатско. Каквото еми мислил да направимъ за Македония, още прѣди да го извършимъ, али да го почнемъ, турцитѣ и гърцитѣ по напрѣдъ сж износвали и сж го съобщавали въ вѣстниците си.

Има наши български вѣстникаре, па йоще и македонци, считатъ се за голѣми патриоти, като нападатъ на Ексархията: Гаче ли Ексархията да е крива въ всичко. Ужъ тя не била работѣла, както трѣбвало, не била свиквала мирскій съвѣтъ и пр. Да се критикува българскій цариградскій Ексархъ, негово Блаженство Иосифъ I, па даже и да се напада за недѣятелностъ и непатриотическо водение народно-черковнитѣ ексархийски дѣла, разбирами, има си и мѣстото и приличнето; иъ да се напада *Българската Ексархия* е повече отъ живо *првдательство* и чисто шпионство. Българската ексархия е народно учреждение, основано на четиредесетъ годишна борба, която е погълнала кръвъ и кокали, спечелено съ скѣпи жертви, та не зависи отъ Драганъ, или Стоянъ. Българската ексархия не е венчана въ лицето на Блаженный Иосифъ и не зависи отъ него. Ако блаженный Иосифъ, обича повече да епис и да се расхожда по Виена, Брусса, може да се отегли отъ Ексархията. На мѣстото му можемъ да туримъ достойно лице, способно да управлява ексархийскитѣ работи. Лицата, които си на чело на ексархията да укорявами, не огрѣхота, а да укорявами учреждението — ексархията е такъвъ тжпъ патриотизмъ, шото само заспалитѣ черени и мозацитѣ у които има диви ичели, могатъ да го направятъ. Ако блаженный Иосифъ, не отговари на народнитѣ нужди, заменете го съ другъ, а не нападайте

ексархията. Незпайте ли гламави, че съвашиятъ нападения, намѣсто да пренесете полза на ексархията и ексархийскитѣ работи, вий нанисате ударъ на самата нея и давате остро оржие на неприятелитѣ на българщината въ Македония? Не всѣкий, който може да говори, може и да мисли. Въ отношенята къмъ ексархията, вий трѣбовъ да сме деликатни. Трѣбовъ да вземемъ примѣръ въ тоя случай отъ грѣцкитѣ патриоти. Разни Климентовци, Костандиновци и Кириловци, можемъ хоризонтално и вертикално да критикуваме, безъ да пострѣдаемъ вѣрвами народнитѣ интереси: нѣ да се критикува Ексархията е дѣбелаципа. Положението на Ексархията въ Цариградъ е положеніе деликатно и слѣдователно деликатни и разбрани рѣци могатъ да го пипатъ, а не груби и съ голѣми нокти. Тайно можемъ, каквото искаме да съобщимъ и кажемъ на управителитѣ на ексархията и по такъвъ каналъ можемъ да критикуваме хората ѝ и дѣлото ѝ; нѣ явно трѣбовъ отчаянно да *поддържаме* ексархията, защото съ това ще я направимъ силна прѣдъ очитѣ на неприятелитѣ ни.

Не трѣбва да забравяме, че колкото и да е урѣдена ексархията ни, безъ *нашата поддържка*, тя не може да фокусионира, както искаме ний. 1) Самъ народа ако не се интересува съ *български възросъ*, не можемъ да укоряваме нашата ексархия за бѣздействие и не дѣятелност. Ако Гърцитѣ за погърчваннето на *българщината* въ Македония, харчатъ годишно блузу 2,000,000 лева; ако сѣрбитѣ прѣскатъ на вѣтера 500,000 хиляди динари; ако най послѣ и букурешкитѣ ромжии за шената цинцари харчи годишно до 250,000 хиля-

1) Въ Цариградъ нашата ексархийска народна черква е просто плѣвна. Да та е срамъ да влѣзешъ ватрѣ. 25 години, има отъ като са турени битевич темели, божемъ за нова черква. Сѣ се каиниъ (т. е. нашитѣ мирски ѝ духовни главатари) да я направимъ, а та си зей: Напоследъкъ отъ къмъ южната и страна, къмъ морето се раскапа зидътъ, та каикчинитѣ, които поправатъ мѣщнитѣ си и каицитѣ си, влизатъ на завѣтъ у самата църква! . . . Трѣпки да те побиятъ, като глѣдашъ распасани и гологлави каикчий, шатятъ изъ черковний олтарь та мажатъ съ растопена смола продъненитѣ си каици, къзанитѣ въ които топатъ смолата наредени, като на свадба! . . . А галатскитѣ Еврей, както си биватъ обикновецно крастави, прѣдъ черковнитѣ врата, продаватъ прѣженъ кашкавалъ! Укоръ и срамъ за български народъ! Неужели ще пострада българската хазна, ако отпущамъ едно количество за съграждане една прилична черква въ Цариградъ? Народното достойние и честь изискватъ това. Нима отъ еврейтѣ по долни сме ний? Тамъ подъ фенерската патриаршия, гдѣто прѣди 50 г. се чу и загърме българско слово, тамъ трѣбовъ българска крѣпостъ. .

ди франка годишно; то и ний трѣбова да се поклатимъ. Ний ще да дадемъ за назн си не да побългарявами други народности, а да запазимъ себе си, националната си цѣлость. Криво, или лѣво харчението на гърцитѣ може до нейде да се оправдава; нѣ харчението на Ромжнското правителство за да поддържа ромжнски училища въ Македония; ний по никакъвъ начинъ не можемъ да се догадимъ, каква цѣль гони ромжнското правителство²⁾ съ поддържанieto ромжнска пропаганда въ Македония за 11¹⁾; цинцари, които повечето сж върли еденски патриоти. Нѣка впрочемъ послужи за примѣръ и ромжнската пропаганда. Хората прѣзъ гори, рѣки и планини харчатъ пари за поддържанieto учители и училища, а ний на най живеный въпросъ глѣдами хладнокрѣвно, па на туй отгорѣ и осждами ексархията въ не патриотизмъ и въ недѣятелность.

За идущата учебна година *необходимо нужно* е въ името на най *сжжитѣ отечествени интереси*, да се отворятъ въ Западна България нѣколко порядъчни училища. Имено: *духовна семинария* въ гр. Охридъ; *търговско училище* въ Солупъ и *пълна гимназия* въ Битоля. А третокласни училища въ гр. Костуръ, Рѣсенъ и Тетово. Това е нашето скромно мнѣние. и, ний като съобщавами горнитѣ мисли, молимъ нашитѣ ржководящи кржгове да поразмислятъ върху горнето. Подиръ това длъжность е на правителството ни и то свѣщenna длъжность, да поддържа ексархията при високата Порта за испращанието български владици въ Македония.

Ако имаме що-годѣ рѣдъ въ нашата политика къмъ Турция; то ний вѣрвами, че до сега 100 пжти щѣха да отнусятъ български владици въ Македония. Турция се ползува отъ нашата разгдобенность и си мълчи. Спорѣдъ насъ, да се мълчи

2) Въ насъ има едно царствующе мнѣние, че ромжнитѣ сж наши най добри комшини и доброжелатели. Наистина власитѣ показаха на дѣло своятъ комшпжкъ и слѣдватъ да го показватъ въ разни случаи. Разбира се, като народъ и у тѣхъ, както и у насъ, има нѣкои и други твърдоглави шовинисти, които оправдаватъ прѣсканитѣ пари въ Македония за ромжнската пропаганда, че ако би да се рѣши македонското питанье отъ ватрѣ (отъ жителитѣ населяющи тая страна), то да яватъ претенций и шепата цинцари. Нѣ понеже Ромжния географически е далечъ отъ Македония; то въ замена на цинцаритѣ въ Македония, да ний се отстжи съразмѣрна часть отъ северна България нѣщо до Варна, па и Варна. Ний не вѣрвами такъво мнѣние да прѣобладава, или просто да се мисли отъ ромжнскитѣ патриоти. . . . .

прѣдъ Турция, (спорѣдъ нейната традиционна политика) значи да се боишъ отъ нея и да се искаваме че сме слаби. Разумната политика, винаги е прѣдпочитателна и е повечето пжти по плодородна; нѣ относително до Турция азъ не разбирамъ, че безмълвната ни политика ще пренеси нѣкаква полза, ако не и врѣда. Наистинна една вишния политика, кара ни да сме безмълвни прѣдъ Турция; нѣ дали ще сполучимъ съ това, ний не можемъ да прѣдвидимъ. Едно нѣщо ний знаемъ и за сигуръ ще го съобщимъ, че Турция, до край по нашия княжескии въпросъ, ще си остане *неподвижна* и *сияща*. Прѣдъ тази си, имаме свидѣтелство отъ четиригодишнещъ периодъ.

На Турция спорѣдъ насъ, трѣбва да ѝ се каже, че 2 и 2 правятъ четири. Че тя съгласно нейний ферманъ и берлинскии договоръ, трѣбва да позволи на ексархията да испрати въ Македония български владници, съгласно станалитѣ истядии, че затова, тя е обвързана съ договори и слѣдователно е длъжна. Турция лакейничии прѣдъ Сърбия гдѣто нѣма кьоравъ турчинъ за плачъ и ѝ позволи да има консули въ Македония, та защо намъ на ексархията не позволи да испрти български владници въ Македония? Началото на религиознитѣ общини въ Турция е припознато и потвърдено отъ самата нея съ нѣколко хати-шерифи и хати-хумаюни и санкционирано отъ Европейскитѣ сили. Какво искаме ний българетѣ македонци отъ Турция? Чисто и просто дхуовни началници, за да извършаватъ религиознитѣ ни нужди и да се молимъ на майчиний си языкъ. Такъво право е дадено на всичкитѣ народности, населаящи Отаманската империя; защо намъ на българитѣ да се отказва? Не съмнѣно е, че най голѣмитѣ тегоби и ангарии въ турската империя, тѣжатъ върху българитѣ. Послѣднитѣ сж, които хранятъ съ кървавий си потъ агаларитѣ; защо впрочемъ тѣмъ да се отказва религиозната милость?

Турция и турекитѣ дипломати и държавни мъжѣе нека взематъ примѣръ отъ насъ. Въ България живеятъ толкова хиляди турци, радватъ се на политически правдини, даже нѣщо повече отъ самитѣ българе. Кой смѣе у насъ турчинъ да наскърби? Турекитѣ муфтии се поддържатъ отъ българеката хазна. Гдѣ това въ Турция? Малко ли пари трони българекото правителство за поддържанне турекитѣ училища? А на колко турци българекото правителство повърна имуществата имъ и, то за разсипъ на българекото население, на отгорѣ на туй я наеха имъ събра и имъ го даде?

Турция, до сѣга на разбра ли, че, ако води една честна политика съ България, ако държи порядъчно българщината въ Македония, ще може да заживѣе, а може би и да се прѣроди отново въ балканскій полуостровъ въ сѣгашнитѣ ѝ границы? Ний българитѣ сме търпеливи; нѣ като се прелее чашата и ши олови *българскитѣ иматъ*, не знаели че ще я пратимъ на поклонение у Арабистанъ? Защото тѣ сами казатъ, че *„делизе душентъ, илани саралъръ“*. Ами, ако отворимъ капнитѣ на *моерето Дрьдо* Иванъ, иѣма ли отъ Мустафа-Паша до Юскударъ да се търкалятъ саде чалми, гжжи, матерпята на които да развиешъ ще стигнатъ чакъ до Бруса, като телеграфна жица? Македонскитѣ българе, да работятъ по пштищата и друмината ѝ, като говѣда; тѣ сж, които хранятъ голитѣ читаци и краставитѣ арнаути; тѣ сж, които си плашатъ вѣрно, рѣдовно и бесприкословено, харача, вергията и толкова Султански вереджеци и тий сж които сжставляватъ болницството въ европейска Турция, а тѣмъ се отказва и най ничтожната царска исламска милость!. А на шепата гъркомани, които живѣятъ на чужди гърбове, милость колкото искашъ и на всякоя полянка и Митрополитъ? Само когато Турция даде човѣшки права на македонската българска рая и признае пълното вѣдомство на Екзархията, само тогава казвама може да рачита на българскій народъ. Само тогава ще се завжди честно коминийство, мѣжду турци и българе, мѣжду Турция и България. . . . .

На Българското правителство прѣдетои, да погледне на гърцитѣ работи у насъ. Понеже Гърцитѣ въ Македония, обичатъ да наскърбватъ българската народностъ, то не е зле, ако почитаемото правителство не одрезне малко крилицата на гърцитѣ. Що сж туй митрополити гърци у насъ? Що сж тия Андониядовци отъ Станимака и Пловдивъ, които отиватъ да представляватъ *грцкото и.т.т.* въ Атина въ врѣме на *Олимпиада*?

Защо не учатъ българскій языкъ въ училищата си? Що сж тия портрети на иѣкакви Георговци, Костадиновци и Трикуповци? Неможе ли Благоевий, или Манчовий бащенъ езикъ, да посѣти училищата имъ? . . . . .

Днесъ народи съ славно минало и настояше, съ култура и образование, повечето вѣрватъ въ стария завѣтъ отъ колкото въ новий, та ний ли? Зжбъ за зжбъ, око за око, спорѣдъ насъ е по предпочитано, при всичко, че 19-й вѣкъ и християнство-

то проповѣдатъ хуманостъ. Да мълчишъ, когато хората съшпори по гърдитѣ те блъскатъ, значи да си животно? . . . .

Най сетне самъ българскиятъ народъ, който отъ нѣколко години, доказва на Европа, че е народъ, че умѣе да мисли и работи, *трябва да мисли за Македония и да работи за нея.* . . . . .
